

ВІСНИК THE HERALD

- VISNYK

*Свобода народам!
Свобода людині!*

Спілено - політичний місячник

ЗМІСТ

О. Лятуринська — Великдень	1
Лісовик — Великдень 1947 в Устрицькому лісі	1
М. Кунінір — Нові шляхи ісламу	3
I. В-к — „Повертається вітер на круги свої”	7
В. Трембіцький — До 40-ліття дипломатичних зносин Української Держави	9
О. Лагутенко — Трагедія відступництва	14
Е. М. — Листи до любезних земляків	17
П. Степ — Тіні	19
Л. Старицька-Черняхівська — Іван Mazepa (уривок)	20
В. Січинський — В справі пам'ятника Шевченкові у Харкові	20
Е. М. — Подебради	21
I. Хорольський — З советської преси	22
В. Юренко — Отарне обговорення	24
Л. Фреішенко — Провал соціалізму	27
** — З Конференції для підготовки Світового Протикомуністичного Конгресу	28
** В обороні національної чести	29
I. Вовчук — Хто ж на тій дорозі?	29
З нових видань	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Христос Воскрес!

О. Лятуринська

Великдень

Напучуй бруньку і стебло
і паростки нові пусті,
щоб все росло і все цвіло
в рясноті пишній і густій!

Як пнеться вспругою лоша
як бруньчаться сади й ліси,
хай хороше і душа
й лице в онові і в красі!

Щедрот своїх не зменшуй ти!
Дай всьому, Дажбоже, пуття,
й дари водою освяти:
цей символ вічного життя —

яєчко писане, райце,
і коровай наш, он який,
округлний, мов твое лицо,
й такий, такий же золотий!

Лісовик

ВЕЛИКДЕНЬ 1947 В УСТРИЦЬКОМУ ЛІСІ

Весна, як непереможна володарка, заходила в лісову просину і її соняшний усміх відбивався в очах наших бойових друзів. Але ще не в одному місці Устрицького лісу виднілись плями снігу. Холодні подихи вітру і вперта вогкість не давали нам спокою. В навколошніх селах — переважно порожньо й тихо. Це ж саме з цих місцевостей ще в 1946 році поляки силоміць викидали українську людність за Сян. Наше населення трималося вперто прадідної землі: в час нападу польських евакуаційних загонів люди тікали в ліси, переховувались там і опісля верталися в свої пограбовані й поруйновані гнізда. Та за кожним набігом новітніх орд населення в селах меншало, а збільшувались руїни. Напівевакуйовані і напівзруйновані села, в яких жило тепер вже лише по кілька родин, виглядали острівцями серед загальній пустині згарищ, руїн і відчаю. Лише вістки про нас і наші бої підтримували ще населення на дусі, окрилювали його надією.

Такою була дійсність напередодні Великодня 1947 р., що застав нас законспірованими в Устрицькому лісі оподаль від с. Тереновий

провід ОУН потурбувався про нас і у Великодню суботу ми одержали паску, яку потім посвятив нам наш священик Яворенко. Все ж, нам потрібно було знати також і про настрій наших селян в найближчих селах, провідати їх, підбадьорити і повідомити, що вони можуть спокійно святкувати велике свято. Командир дає наказ ройовому Зайчикові:

- Взяти бійців і вирушити до села Б.
- Виконую служняно, пане командире: виrushiti до села Б.

Завжди бадьорий і уважний ройовий бере нас дванадцять бійців і ми йдемо. Найближче село привітало нас печальною пусткою. Кругом руїни, згарища. Лиш де-не-де залишились ще цілими хатки, та їхні мешканці скрилися злякано. Але не було меж радощам селян, ко-

ВЕЛИКОДНИЙ ПРИВІТ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ, ЙОГО НЕВГНУТИМ БОРЦЯМ ЗА ДЕРЖАВНУ ВОЛЮ УКРАЇНИ —

ХРИСТОС ВОСКРЕС!
ГУ ОЧСУ

ли вони довідались, що ми не поляки, а свої. Старі й малі виходили назустріч нам, запрошуvalи до хати.

- Де ж ви так довго були, охоронці наші?
- Приходьте всі на свято до нас.
- Як добре, що ви тут!
- Залишайтесь!

Запитанням, висловам утіхи й радости не було кінця. Але рій мусів виконувати наказ командира. Ми запевнили селян, що в ці дні, як ніколи, будемо на варті їхнього спокою і вони можуть не хвилюватися. Збіднілі, пограбовані люди щедро ділилися з нами тим, що приготували на свято.

Ми взяли трохи яєць, „пасок”, що ними були боханці чорного, вівсяного хліба і, провівши кілька годин з своїми людьми, вирушили в дальшу дорогу. Над вечір рій повернувся до сотні.

Великодній ранок прорізали слова наказу:

- На збірку!

Вся сотня вишикувалась у бойовій готовості і командир звернувся до бійців з теплою промовою. Він говорив про потоптану ворогами нашої нації Христову Правду, змалював коротко нашу ситуацію і, висловивши тверду віру в перемогу української справи, поздоровив усіх традиційним „Христос Воскрес” та побажав нам здоров'я, витривалості й успіхів в боротьбі з найзником. Потім сотня стала до молитви. Чисті душою й совістю, змучені боями й безперестанними рейдами, але непереможні духом і готові щохвилини на бойовий наказ, бійці линули всіми своїми думками до Бога. Це була зворушлива картина. Ця молитва на тлі густого і вже прибраного в весняні шати лісу, здавалося, хвилювала навіть сурові постаті кремезних дубів. І вони, як наші мовчазні друзі, були тихі й задумані. Вони привітли-

во оточували наших бійців і здавалося, що вони краще розуміють нас, аніж чужі люди...

Спільна молитва закінчилась. Ми вітаємо один одного з великим святом Христового Воскресення, ділимося свяченім. На душі стало весело. Хтось затягнув революційну повстанську пісню і її підхопили десятки голосів. Вона виривалася з лісових обіймів, котилася в далеч, птицею билася у вікна селянських хат, як передвісниця сподіваної волі. І жадібно люди вдихали повітря, що в ньому бреніла наша горда пісня. Так минув перший день свят.

Другого дня ми змінили місце нашого постаю й перейшли в ліс біля села К. Побудували нашвидку простенький вівтар і зібралися на Службу Божу, що її відправив наш курінний священик. Сквильований, але стриманий, він звернувся до нас із зворушливими словами проповіді та з побажанням успіхів у нашій Богом благословенній боротьбі. Це Богослуження було завершенням нашого святкування Великодня. Без особливих пригод і боїв, тихо й скромно провели ми це свято, але ця скромність ще сильніше підкреслювала велич цього маєстатичного релігійного свята. Хоч, може, й правда, що це може відчути тільки той, хто пережив і відчув тверду суровість повстанського життя.

Червоні польські „жолнєжи” даремно клялися знищити нас ще до свят. Сотня Хріна в повному своєму складі відсвяткувала спокійно в Устрицькому лісі Великден 1947 року, а після цього вирушила в новий рейд по Лемківщині, щоб наносити ворогові нові, несподівані, болючі удари.

(„В рядах УПА”).

„VISNYK” — „THE HERALD”

Published by the Organization for Defense of Four Freedoms of Ukraine Inc.

Monthly except July and August when bi-monthly.
„Second class mail Privileges Authorized at
New York, N. Y.”

I. Wowczuk Editor in Chief

Adress: P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ВЕЛИКОДНИМ —

ХРИСТОС ВОСКРЕС! —
ВІТАЄМО УПРАВИ ВІДДІЛІВ
І ЧЛЕНСТВО —
ГОЛОВНА УПРАВА ООЧСУ

Михайло Кушнір

НОВІ ШЛЯХИ ІСЛЯМУ

Середній Схід є одною з ключових полос земської кулі, де перехрещуються великі комунікаційні шляхи, як морські, так і сухопутні та повітряні. В сучасній розгрі між СССР, та державами Заходу — ця полоса є ареною великої гри, здебільша замаскованої, але все ж таки сповненої драматичного напруження, бо ставка в цій грі йде за володіння світом.

Цього роду гра на шахівниці Середнього Сходу не є зовсім чимсь новим. Великодержави завжди змагали до заволодіння цим тереном, послуговуючись при цьому не тільки хитростю й підступом, але теж, — коли цього вимагали інтереси, а світова політична ситуація на це дозволяла, — вжиттям брутальної сили.

Новим елементом в тій грі є факт, що в ній беруть тепер чим раз активнішу участь народи, що замешкують в цьому просторі: араби, персіяни, турки, кудри й інші, що були досі не підметом, а виключно предметом східної політики. Ці народи і племена впродовж довгих століть жили відсталими, неначе на маргінісі цивілізованого світу, але тепер вони стали на шлях відродження й домагаються для себе права до вільного культурного й політичного розвитку, а також права користуватись своїми природними багатствами. Відродження цих народів не є штучним явищем, монтованим такою чи іншою великодержавою в цілі вигравання їх на політичній арені, але є самобутним, хоч загальні політичні, господарські й культурні умовини в цілому світі мають на них великий вплив.

**

Середній Схід є певною геополітичною цілістю, як перехідний терен між Європою, а Східною Азією. Але його не треба вважати якось окремою, замкненою в собі, культурною одиницею, бо він є тільки частиною розлогого терену, на якому живуть мусулманські народи й племена, є частиною цього, що загально називаємо „світом ісламу”. Те, що діється на Середньому Сході, оце пробудження тамошніх народів і їх відродженецький рух, спостерігаємо також і в інших мусулманських краях від Атлантичського океану аж до островів Індонезії.

Світ ісламу це досить сильний бльок країв, що обіймають в Африці: Марокко, Альжир, Туніс, Сагару, більшу частину Судану й Нігерію, Лібію, Єгипет та значну полосу східної Африки; в Азії: цілий Аравійський півострів, Туреччину, Іран, Афганістан, Пакістан, Індію, поважну частину азійської Росії, арешті китайський Туркестан. Також у корінному Китаю живе кілька мільйонів мусулман. В Європі маємо два мусулманські віроісповідні острови, а саме: Альбанію й Боснію поза окраїцем європейської Туреччини. Тяжко докладно устійнити число мусулман у світі. Правдоподібно є їх біля 300.000.000, отже дуже поважне число, з яким треба рахуватися тим більше, що населення багатьох ісламських країн швидко росте.

**

Мусулманські краї вже віддавна перестали бути відлеглою глухиною, вглиб якої заблукались тільки сміливі подорожники. Вони є тепер тільки частиною цього „одного світу”, в якому кожна більша подія, що виникає в одному пункті відбувається гомінким відгомоном у інших. Тому, щоб зрозуміти політичні події, що розгортаються перед нашими очима, не можна забути про країни ісламу та перейти до денного порядку над тим, що там діється. Але щоб зрозуміти світ ісламу й належно оцінити роль мусулманських народів, треба покинути пересуди й відкинути багато перстарілих, а деколи сильно закорінених понять, які перешкоджають нам бачити речі ясно й у власному свіtlі. Це не значить, очевидно, що треба безкритично приймати те, що нам сугgerують самі мусулмани, що є під впливом традиційних поглядів і пересудів. Це значить, тільки, що мусимо дивитися на іслам і його визнавців без упереджень — ані за, ані проти. А це справа не легка.

Світ ісламу є щільним бльоком, що обіймає великі території двох континентів і вирізки третього. Та в куди більшій мірі світ ісламу є — культурною цілістю. Це виникає з характеру мусулманської релігії, яка обіймає цілу незвичайно складну й не завжди логічно — кон-

струйовану систему життєвої філософії, а також звичаїв і обичаїв щоденного життя. Іслам — як кажуть англійці — це не тільки релігія, але це теж спосіб життя (*way of life*).

Очевидно, що цю монолітність світу ісламу не треба розуміти, як щось абсолютне й не неподільне. Іслам є релігією народів, що говорять різними мовами, живуть у різних географічних і кліматичних умовинах і мають свої власні духові ціхи, а деколи теж і культурну спадщину, одідичену від передісламських предків. Сама ісламська релігія має багато розгалужень, з яких декілька так далеко відійшли в своїх догмах від чистої науки Мохаммеда, що вони, властиво, стали окремими релігіями. Але, помимо цього, вони далі входять до складу мусулманського світу, бо ці чинники, що зв'язують їх з ісламом, мають помимо всього, перевагу над різницями. Наприклад, друзькі секти в Сирії чи езиди в Іраку, хоч визнають догми дуже відмінні від гоношених Мохаммедом, все ж таки вони належать до світу ісламу. Ба, що більше, східні християни — халдейці в Іраку, мароніти в Лібані чи конти в Єгипті, у великій мірі уподібнилися до своїх мусулманських сусідів і прийняли більшість їх обичаїв і поглядів, а також їхню мову.

**

Світ ісламу не треба уточнювати з „арабським світом”. Без сумніву, народи й племена, які охоплюємо спільною назвою арабів, є значною частиною світу ісламу, але — тільки частиною. Крім цього було б помилкою називати ісламську культуру — арабською. Іслам, як такий, не був зовсім арабською релігією, бо більша частина догм у наукі Мохаммеда походить із мозаїзму. Мохаммед взяв дещо з давньої арабської релігії, наприклад, санкціонував старинний звичай поганських арабів іти на прощу до Мекки та зробив арабську мову, мовою святої книги, Корану. Але тим не менше він спричинив цілковите відродження струй културного розвитку Арабії, накидаючи її мешканцям зовсім новий і в основі чужий їх природі спосіб життя. Погляд, що іслам є релігією мешканців пустині, є одним із перестарілих і закорінених пересудів, який дуже часто зустрічаємо.

Основою, фундаментом мусулманської куль-

тури є Коран, книга, в якій міститься, як твердять визнавці ісламу, слово Боже, об'явлене Мохаммедові. Більшість догм, вміщених у цій книзі, походить із жидівської релігії, але є там теж і деякі християнські канони та відгомони зороастріанізму. Як із цього виходить, коріння ісламської релігії і спертої на ній культури, сягають поза межі Арабії, хоч арабська мова є мовою Корану, та що в ньому находимо і деякі елементи староарабської релігії. В дальшому розвитку ісламської культури, її будівничими, побіч арабів, були головно персіяни, сирійці, конти, іберійці, бербери й турки. А втім, араби внесли небагато культурних чинників, поза поезією, яка вже в передісламській Арабії досягла дуже високого рівня. Араби були здобичниками й організаторами ісламської держави, зі столицею найперше в Медіні, пізніше в Дамаску, а врешті в Багдаді й у цій державі являлися правлячою військовою кастою. Мусулманську культуру, це значить історіографію, стислі науки, філософію, мистецтво, а головно архітектуру, створили представники підбитих народів. Саме вони засвоїли й перетопили в казані догм ісламської релігії елементи старогрецької філософії, а також багато чинників староперсіянських, а навіть і індійських. Отже, коли ісламська культура дійшла до найвищого розвитку й стала повною, викінченою цілістю, — арабський елемент, що був в її основі, став вже тільки її частиною, чинником одним із багатьох.

В пізнішому періоді деякі мусулманські народи, а особливо персіяни й турки розвинули своє власне письменство. Однак, ці літератури залишилися в такому щільному зв'язку з загальною ісламською культурою, що до сьогодні є тільки паростками, галузками спільногопння.

Ця складовість ісламської культури і факт, що вона побудована з багатьох різних елементів, які перетопилися в один алляж, є причиною її доступності для людей різних рас, краски, шкіри, мови й темпераменту. Цим тлумачиться, що помимо великих географічних і антропологічних різниць між мусулманськими народами, — духовий тип мусулманіна представляється скрізь зачудовуючу подібність. Вислідом цього є факт, що коли в одному кінці ісламського світу виникає який небудь суспіль-

ний або політичний рух, звичайно раніше чи пізніше він стає загальним, або, принаймні, викликає відгомін у всіх інших краях ісламу. Зі самої природи релігії Мохаммеда виникає, що такі рухи й струї мають завжди сильне релігійне забарвлення, а часто виступають у формі релігійної реформації. Так було в перших століттях ісламу з хариджитським сектанством, що змагало до крайньої демократизації ісламу в арабсько-бедуїнському дусі, а пізніше з шиїзмом, якого гасла головно голосили зісламовані представники підбитих народів, що змагали до рівноправності з арабами. Наприкінці вісімнадцятого століття виникла реформація вагабітів, що намагалася привернути ісламові первісну чистоту в крайньо пуританському дусі. У вісімдесятіх роках минулого століття виринули гасла панісламізму, що звали до політичного сцілення всіх мусульманських країв під кермою одного спільногого каліфа. Всі ці рухи, зроджені в якомусь одному пункті ісламського світу, стрясали всіми краями, що входили в його склад, або зараз, або в деякій віддалі часу.

Іслам досяг вершка свого розвитку, — як релігія й як система духової й матеріальnoї культури, — в другому столітті свого існування (дев'ятому нашої ери). А саме в моменті, коли іслам найшовся в кульмінаційній точці своєї золотої епохи, почав нагло застигати й деревіти в нерухомості. Пізніший культурний упадок і відсталість ісламських країв пояснюють, звичайно, варварськими наїздами турків і монголів, а особливо зруйнування Багдаду в 1258 році Гуляку Ханом. Є це одна з тих казок, які загально прийнято і які проникнули до популярної історії ісламу. Це правда, що наїзи середньо-азійських племен принесли жалісний період династії багдадських Аббасідів, це правда, що Османська Туреччина, яка пізніше охопила своїм володінням розлогі терени західної Азії та північної Африки, була державою народу бійців, який не дбав про духову культуру, але все ж таки деякі ісламські краї не зазнали цієї судьби, а особливо не зазнало її Марокко, якого такі міста як Фез, Мекнес і Марракеш були поважними осередками релігійного й культурного життя.

**

Причин упадку й відсталості ісламського світу треба шукати в заскорузлості релігійних законів, які регулювали всі ділянки суспільного та приватного життя.

Ісламське право, оперте на Коран і традицію пророків (Сухха) — було зформульоване її устійшене такими великими правниками, як Абу Ганіфа (помер в 767 році), Малік ібн Анас (помер в 795 році), Мохаммед Ідріс аш Шафі (помер в 819 році), Ахмед ібн Ганбал (помер в 885 році) і цілим рядом меншої міри юристами. Чотири згадані правознавці (не законодавці, бо законодавцем є в ісламі виключно Бог) — дали початок тільки ж обрядам (мазагіб), що їх вважають ортодоксійними. По смерті останнього з них Ахмеда ібн Ганбаль, мусульманський світ визнав, що в ділянці формулювання і кодифікування законів релігійного права — сказано вже послідне слово і з уваги на це „брама іджтігаду”, себто свободної інтерпретації правних норм є замкнена. Відтоді було дозволено приноровлювати тільки „таклід”, себто безумовне наслідування систем чотирьох основників обрядів. Усе, що виходило поза межі цих систем, було вважане „бідаа” — „каригідним новаторством”, рівнозначним з ересю. Таким чином, правники наложили ісламському світові кайдани, з яких він по сьогоднішній день ще не зовсім визволився.

Це правда, що шиїзм, що є побіч ортодоксійного суннізму найважнішою галуззю ісламу й панівною конфесією в Ірані відкинув „закриття брами іджтігаду”. Шиїтські правознавці мають завжди можність оголошувати нові правні норми, будучи, буцімто, під інспирацією „Захованого Імама”, невидимого намісника Бога на землі, який має об'явитися колись світові, як Багді, Відкупитель. Однак, помимо цього, що шиїзм впродовж довгого часу був у гвалтовій позиції до суннізму, то все ж таки шиїтські правознавці залишилися з значній мірі під впливом ідеї ортодоксійних юристів. В лоні шиїзму існували деякі крайні тенденції, що змагали до цілковитого зірвання з ісламською релігією, — а найважнішою із цих струй було імсаїлійське сектярство й його відгалуження, карматизм, суспільний рух з чітким комуністичним обичаєм. Помірковані шиїтські релігійні провідники, побоюючись, щоб вир цих відосередочних струй не втягнув їх

Otké, novyjapichtch ičijamy cepel' imporkin
mac Afpinkin n' Ažii marta creo ikspedijo he b' no-
lo "upocroti", aje came b' tñi heesnrašano ekom-
mikorashin filioocooffi "uperbilis", a teopiat ic-
etypašna ayuhoj iepakxi laemninkx carntax,
icetopiat ix ayylec i rektarninkx uparkinkax,
spodaynitn icetotri sacašan teopat cyfiamy. Te, njo
içijana sajinnurca jocporohi hincs kirkun, bo-
heplichinx mojen' rojin ix ymn he 6yin eñocigih
pokunu hinkhnom illojehnoro kirkta hapojuhix
mace — ne bih sabbathye cyfiamoh. Tlparata, njo
gparata opony ujjatianix hepeçyjib, aje bee je
ti, gitarimtch mycyjamaçkoro haçetehnra hajte-
jukta jlo pihinx gparate, arikz tam e heçetkin.
Tllojehnre, nji gparate e temep hezhae 36iphn-
kom cint, 3 arhix blipokjekyohin içijan nohnae
hepatain croj kinboroi corin tar, ake pospocrai-
ha Mowjora pocjinaa hepata 230r bih ymedjinx
(Zarjihenra a heçtyhomu njeñi) pocjin.

Ниже изложены некоторые из основных положений, вытекающих из сказанного выше.

Во-первых, необходимо отметить, что в Японии, как и в других странах, имеются различные виды социальной политики, направленные на поддержание и улучшение социального положения определенных групп населения. Одним из таких видов является социальная политика, направленная на поддержание и улучшение социального положения рабочего класса. Эта политика включает в себя различные меры по улучшению условий труда, повышению производительности труда, улучшению жилищных условий и т. д. Важной частью этой политики является также поддержка независимых профсоюзов, которые играют важную роль в защите интересов рабочего класса.

Во-вторых, необходимо отметить, что в Японии существует система социального страхования, которая обеспечивает различные виды социальной защиты для граждан, в том числе для лиц, не имеющих постоянного места жительства, а также для лиц, находящихся в трудной жизненной ситуации. Система социального страхования включает в себя различные виды социальных выплат, такие как пенсии, пособия по безработице, пособия по временной нетрудоспособности, пособия по инвалидности и т. д.

В-третьих, необходимо отметить, что в Японии существует система социальной поддержки, направленная на поддержание и улучшение социального положения лиц, находящихся в трудной жизненной ситуации. Эта политика включает в себя различные виды социальной поддержки, такие как социальные выплаты, социальные услуги, социальное жилье и т. д.

Четвертый аспект социальной политики Японии — это поддержка независимых профсоюзов, которые играют важную роль в защите интересов рабочего класса. Несмотря на то что в Японии существует система социального страхования, независимые профсоюзы продолжают играть важную роль в защите интересов рабочего класса, особенно в условиях, когда государство не всегда способно эффективно решать социальные проблемы.

Пятый аспект социальной политики Японии — это поддержка независимых профсоюзов, которые играют важную роль в защите интересов рабочего класса. Несмотря на то что в Японии существует система социального страхования, независимые профсоюзы продолжают играть важную роль в защите интересов рабочего класса, особенно в условиях, когда государство не всегда способно эффективно решать социальные проблемы.

“*hypothetical identity*”, “*inm*”, *u*
/*mae ha hōbōto nishabura tō*/
/*tae ha eññoro bora ñ y up*/
/*mēja, gēs kajinhix ihinx*/
/*ki. kajim he tak*.
/*Ajje rhoo sorcim*

3 yearn ha ue e heccombarokoro fakr, uo ie-
jiam harbit a neppoi! coro hingiipuolo up-
hinkemehna he neppetar uoyrasz nupas to horrix
rcceehaariib i saayckartn kopihna ha horrix type-
hex, uehertpyhoion rlinig A3ii à Afppinkn. Harbit
tou!, rogin mitataphi tiphomfon typkira haitekhan
cpka kotojohizanu upindunhnia 36ponhi noxomn
cyjashcprinx i saahislaapcprinx kyjumbe choheroi
kocin a Lletherpajphin Afppink — icjum upofor-
kjybar coro ekrchachcio, upohnikaion minpinm
tumixoxon nimpas jaajipue hoxojaian inciril ho-
rix binsharabilie cepedz temhoniirkidz hajpui. La-
ekchachcia tpejbae noctiino i acito tpmnoxonntz
ephonechcprinx micohopeib, arrux jijajiphicib, no-
ix jilekoin matoib Jlo jincozonu!, — sycfphaherpeca
3 mehne upinxighinm crarjehnn.

Typn' arie a camin' nroo cncemt'.
My tipeda myheran he a uppannaax mohitnayhoi ha-
AJ". Otk'e, rojorhi lipunnn ynaajky crity icja-
upparhink' omejkeli "3arkanttan Qpamn iutla-
use peakuhini ta rohcepratnri, hik cyhnuprik
ctajin harib y choix hacatarrehnx kryjn qlip-
mo optojokchinhoro icjany, tar, mo bohn epeultti
yin paaqipue haotinkarkanca y choix mohitnax

І. В-к

„ПОВЕРТАСТЬЯ ВІТЕР НА КРУГИ СВОЇ“

Через 30 років після ганебного для світу і болячого для нас процесу Шльоми Шварцбарта, паризька телевізійна програма чомусь витягла судове лицедійство на екран під заголовком „До ваших душ і сумління“. Заголовок, як на наш технократичний, бездушний вік — промовистий.

Цього разу французам показано, як то Українська Армія і її головний Отаман — Голова Української Держави, Симон Петлюра, спричинювали жидівські погроми. Лозунг російського чорносотенства „Бей жидов — спасай Росію!“, що його вживано завжди для рятування імперії, коли під тиском народів хиталися монархічні мури імперської в'язниці, в Парижі прилатано Українській Армії через телевізію. Армії молодої, відновленої в національній революції Держави, яка в своїй конституції наділила жидів найширшими правами. Може то гонитьба за сенсаціями або припадок? Ні, то продумана і сплянована затія проти нас і проти людської свободи. Бо перед цим, десь в жовтні минулого року в тому ж Парижі хтось улаштував спеціальний бенкет для вшанування вбивника Шварцбарта. З злодія — агента ГПУ — зроблено мученика і на тому політичному лицедійстві був представник Ізраїльської Амбасади чи навіть сам амбасадор. А перед тим були провокаційні трюки в Канаді під час відвідин полк. А. Мельника. Українська спільнота ніби заспокоїлась після скупого спростування канадійських провокаційних трюків, в якому говорилося, що, мовляв, джерела підвели редакторів. І, нарешті, щоб знеславити нашу визвольну боротьбу, в якійсь спеціальній лабораторії, ще раз спрепаровано судовий процес і показано те все фальшиво, перекручене, щоб вбити неживого героя Української Національної Революції.

Що це провокаційна затія — то річ безспорна не тільки для нас, а й для кожного, хто хоч крихту обізнаний з тим, що сталося в Парижі 30 років тому. Тоді відповідні сили з вбивника Шварцбарта, московсько-большевицького агента, зробили месника за роздмухані погроми жидів, яким в етнічній Росії не дозволялось і мешкати. Цікаво, що промовлялося „до душ

і сумління“ французів через телевізію за два тижні перед демонстрацією паризької поліції, під час якої перед Національним Зібранням викинуто було лозунг „Смерть жидам!“. Не будемо розважати над тим, в чиїх інтересах найбільшу історичну фальш підносити „до душ і сумління“ французів. Світ уже повинен би знати, що неперевершиними майстрами фальсифікації історії є большевики.

**

Нічого дивного немає в тому, що для провокаційного лицедійства з біблійним заголовком вибрано Францію — країну, в якій під час колоніальної війни страйкує поліція, а соціалістичний уряд іноді не дає ради з підпільним альжирським рухом і біля Парижу. Не виключено, що, скеровуючи свій задум проти нашої свободи, майстри провокаційної затії мали в пляні підсилити „колоніальний патріотизм“ французів, при тихій згоді і відповідних французьких кіл. Франція воює в Альжирі, змагання якого до незалежності знаходять широку підтримку в ісламському світі, а Росія 40 років веде війну проти України. Хоч розміри і характер тих воєн різні, проте колоніалізмові російському (його тепер звати советським), як і французькому, вони дошкулюють і є надто небезпечними для них. Та як би там не було, без опертя на якісь невидимі сили, навіть в спенетрованій легальним комунізмом Франції, подібна провокація була б неможлива.

Є ще одна деталь в тій затії. Майже в тому самому часі, як в Парижі проти нас промовляли „До душ і сумління“ французів, на екранах Нью Йорку висвітлюється фільм „Братя Каравазови“ за романом Ф. Достоєвського, великого антисеміта, вірніше, ідеолога антисемітизму. Думки Ф. Достоєвського стали підвалинами російського чорносотенського „Союза Русского Народа“. В 1905-7 рр., коли імперія хиталась, то Дубровін, голова Союзу, який організовував жидівські погроми, часто любив цитувати Достоєвського, який в денникові з 1873 р. писав: „Так, ми віrusмо, що русска нація небувале явище в історії всього людства“. На місянізмові Достоєвського розвивалась і міцніла ім-

перська духовість, в атмосфері якої визрів сучасний большевізм. Сталін в 1945 р., на офіцерському банкеті, говорячи про „геніальність” руської нації, тільки повторив Достоєвського. Вся сучасна політика большевиків ні на крок не відступає від месіяністичної ідеї тієї „великої” нації. Больщевики, говорячи про мир, не відкидають неминучості зудару Росії з Європою. А головний теперішній бос Кремля 19 березня, в разомі з американцями заявив, що він певний, що американський і російський шляхи перехрестяться. І це, мовляв, не теорія, а факт.

Того не видумав хвалькуватий Микита. Те саме говорив Ф. Достоєвський, месіянізм якого настирливо вщеплюється американцям через екран. Ще в 1877 р. він, пророкуючи неминучість зудару Росії з Європою, писав: „Страшне буде діло, багато пролиться людської кропи”. Але Росії не треба боятися того, бо „найістотніша і найважливіша частина цієї боротьби буде в тому, що нею розв’яжеться тисячолітнє питання римського католицтва і волею Провидіння на його місце стане відроджене східнє християнство”. Не є сутнім, що Достоєвський вірив і хотів, щоб Росія „оправославила” Європу, а нинішня Москва хоче просвітити її комунізмом. Суть в тому, що російський месіянізм з його політичним чорносотенством, чи то під шильдом світового православія, чи світової комуністичної догми, не допускає і не мислить іншого шляху, ніж той, що його нарекслює комуністична Москва.

На дорозі і на перешкоді тому завжди була українська національна ідея з її „правдою у своїй хаті”. Тому її й пробують брати в багнети через екран в Парижі, а тут одурманюють американського глядача імперіальною містикою Достоєвського. Українська ідея, яку тут імперські слуги звуть „сепаратизмом”, а в московському царстві — буржуазним націоналізмом, була і є найбільшою перешкодою людоденависному большевизму. Тому проти неї й поведено цей черговий наступ. Паризький епізод є один із відтінків московсько-большевицької війни проти нас. Йдеться не про фізичну ліквідацію, а про спотворення духа, історії народу в його боротьбі. Тому в імперії на жовтневих парадах у Києві киянам інсценовано трьох багатирів: Богдана Хмельницького

з Мініном і Пожарським. Голову Української Держави в советській літературі українською мовою там показують, як опереткового амбіціонера, обов’язкового агента, а в Парижі з московського агента роблять героя. В Дермані, на Волині організовано процес над упістами — теж стріляли в духа Української Армії.

**

Ще один збіг обставин в часі. Тоді, як агентура новітнього чорносотенства промовляла до французів, в Нью Йорку заговорило „Нове русське слово” теж на чутливих нотах. В березні редакція вмістила кілька листів від читачів, в яких згадано Шварцбarta і висловлено занепокоєння за москалів і інші народи, які живуть на Україні. Мовляв, що станеться з ними після приходу до влади українських націоналістів? І та ж „прогресивна” газета дуже симпатично наспітлює монархічний з’їзд в Нью Йорку з „Боже царя храни”, що відбувався під лозунгом Дубровіна: „За веру, царя і отечество”. Мав, мабуть, рацію М. Бердяєв, який у своїй аналізі большевизму писав: „Релігійне і національне у московському царстві так між собою зрослись, як у свідомості старожидівського народу” (Істоки и смысл русского коммунизма, ст. 10. Париж, у 1957). Московським месіянізмом пройнятий від початку до кінця і сучасний большевізм. На цьому ж буде свою програму і прогресивний російський антибольшевізм різних форм.

Тому і не диво, що з націоналізмом, на замовлення Кремля, воює Юрій Смолич в романі „Мир хатам, війна палацам!”, О. Гончар у „Перекопі”, О. Мельничук у „Дерманській трагедії”. Це тільки найголовніші твори художньої літератури, в яких ведеться війна проти української історії і її духа національного. А загалом вся сучасна советська література безулаву говорить про зрадливих українських націоналістів і про невідривність українців від москалів. Навіть під час виборів до Верховної Ради прем’єр РСФСР Козлов з малоросом Кириченком запевняли виборців росіян, що українці завжди будуть з ними. А тутешні епізоди, про які ми згадували, то тільки відбитки того, що робиться там, бо російський комунізм там і антикомунізм їхній тут, коли йдеться про Україну і її державну волю, однозгідні зі своїм

В. Трембіцький

ДО 40-ЛІТТЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗНОСИН УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1918 – 1921

(Розділ з праці „Українська держава ХХ століття”)

На березень припало 40-ліття нав'язання перших дипломатичних зносин України з світовими державами, після підписання УНР в лютому Мирового договору з центральними державами в Бересті на Бузі.

Український уряд, повернувшись до визволеного від советських військ Києва — 2 березня 1918 р., приступив до наладнання державної роботи, до якої в першу чергу належав ресорт праці міністерства закордонних справ. Визнан-

спільним духовним прародителем — чорносотенством. Національний месіянізм москалів з його нетерпимістю до всього, що зродилось поза московським царством, єднає їх усіх.

У московському царстві, де під колоніяльним пресом відбувається відновлення українського духа, більшевики воюють з українською історією, в Парижі більшевицькі агенти вдруге розстрілюють Голову Української Держави, а в Нью Йорку „хтось” ніби занепокосний долею не-українців, що живуть на Україні. Мов би не знають, як гуманно і демократично ставилася конституція Української Держави до всіх народів, що проживають на українській землі. То все вияви чи епізоди московсько-української війни, яку подекуди підтримують сили, що діють проти нас. Як тут не згадаєш Еклезіаста: „Вітер крутиться, крутиться в рухові своєму і повертається вітер на круги свої”.

**

Дивним тільки є, чого шукають в тому сатанинському вітрі деякі жидівські кола? Що єднає їх з духовими спадкоємцями російського чорносотенства, які нині, під прикриттям інтернаціонального комунізму, намагаються підкорити цілий світ московському царству, де антисемітизм до вподоби сьогоднішнім спадкоємцям Сталіна. Нам він був і є огидний, але нас обурює антиукраїнізм, що став програмою так зв. „прогресивних сил” у боротьбі з українською визвольною ідеєю.

ня України суверенною державою в Бересті давало ширші можливості для зовнішньо-дипломатичної праці. В березні 1918 р. уряд України почав складати свої перші дипломатичні місії, посольства, які мали вийхати закордон. Перші дипломатичні місії виходили в березні 1918 р. до столиць центральних держав Західної Європи: Берліна та Відня, а також до Румунії, щоб там, з цих столиць, репрезентувати маєстат української незалежності та шукати дальших приятелів для України. Сітка дипломатичної служби України з місяця на місяць поширювалася. Через рік нею були охоплені найважливіші країни Європи та азійського орієнту і промощувалися шляхи на американському континенті.

Багато світлих постатей нашого дипломатичного світу та їх чужої дипломатії, що в березні 1918 р. вперше прибули до столиці України, нині є або на схилі свого віку, або вже не живуть, унісши на той світ багато цікавих і важливих матеріалів з дипломатичної діяльності між Києвом та столицями світових держав. Дві світові війни теж завдали багато шкоди архівам України, в яких переховувалися цінні пам'ятки з життя української дипломатії останньої доби української державності 1918-1921 рр., часто не друковані — в рукописах. З цієї причини нижче оформлена таблиця складу українського дипломатичного корпусу в світі та чужого дипломатичного корпусу в столиці української держави — Києві, пригадають українцям і чужинецькому світові про те, що Україна визначила себе незалежною державою, вирішила своє місце в укладі світу, відокремившись від Росії, сорок років тому. Міжнародно-правне визнання української самостійності низкою світових держав від Атлантику, Аргентини до Москви та Тегерану — це незбитий доказ вповні державного, мирного, впорядкованого, здисциплінованого та з усіма атрибутами до загального нормального самостійного життя держави українського народу в колі вільних націй світу.

Наведені нижче дані хай будуть запереченнем ворожої пропаганди протиукраїнської державності. Понад тридцяти п'яти міліонова українська держава 1917-1921 рр. в просторі Чорного Моря, тобто в просторі східного середземномор'я жила своїм суверенним життям, як зараз німецька держава Конрада Аденауера. Лише війна і нерозуміння державами західного світу цілості політичної та господарської проблематики України для світової політики та господарства і неприязнь політичних мірників спричинили упадок української держави після дворічної затяжної війни з Советською Росією, Польщею та білими російськими процарськими арміями ген. Денікіна, яким усім, щедро допомагала західня демократія, стелячи доріжки большевизму і російському колоніалізму в Європі.

I

Відновлена після сто п'ятдесяти літньої перерви свого державного життя (скасування гетьманату 1763 р.), українська держава протягом свого існування від 20 листопада 1917 р. до 21 листопада 1920 р. (коли останні збройні сили та уряд України були змушені перейти на польську територію), входила в дипломатичні зносини з 35-ма державами світу та з Лігою Націй.

Із тридцяти п'яти держав, в яких були між 1918-19 р. та 1921 р. українські посольства чи місії, або від яких урядували в столиці української держави їхні дипломатичні та торговельні представництва (посольства, місії, спеціально уповноважені міністри та консули та іншого роду означені представники), сімнадцять мали з Україною нормальні, тобто „де юре” стосунки, як це звичайне існує між кожними рівноправними загальновизнаними державами в світі. Решта вісімнадцять держав та одна міжнародна організація — Ліга Націй були пов’язані з українською державою дипломатичними зносинами, які можна окреслити правою формою „де факто”.

Серед визнавців „де юре” одною з перших була Советська Росія, в склад якої до 1917 р. входило більшість території України. Відновлена РСФСР актом з 19 грудня 1917 р., а потім 10 січня 1918 р. на мировій конференції в Бересті

визнала була повну сувереність Української Держави. Берестейську умову уряд РСФСР ратифікував 18 квітня 1918 р. Після РСФСР визнали були Україну 12 січня 1918 р. чотири держави центрального блоку країн (Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина), з якими Україна підписала мировий договір 9 лютого 1918 р. в Бересті. Крім центральних держав і Румунії, що визнавали Україну, слід додати ще ряд новоповсталих держав після 1917 та 1918 рр. (особливо в східній та середній Європі) та одну нейтральну державу американського континенту — Аргентину.

Нав’язання дипломатичних зносин із новими державами східно-центральної Європи, які повставали на терені царської Росії, згодом Австро-Угорщини та Німеччини, облегчувалось тим, що на З’їзді народів в Києві у вересні 1917 р. було устійнено взаємовизнання (як лише народи Росії будуть ставати на певний незалежницький шлях). В інтересах народів, що унезалежнювалися від Росії була спільна взаємоборона, взаємодопомога та встановлення власного суверенного життя нарівні з другими державами світу. Недотягнення в пропонованому раніше взаємово-візантії постали з непередбачених в 1917 р. політичних і мілітарних ситуацій, а також географічних положень даних країн та їх лучбових ускладнень через що постали також труднощі в швидкій виміні дипломатичними представництвами.

Непередбачений в 1917 р. уклад перемагаючих сил 1918 чи 1919 р. на російських фронтах, місцеві війни (пр. на Кавказі) між новопосталими державами привели до того, що пр. самостійна Вірменія ідучи по лінії іншої політики від других кавказьких держав, не хотіла нав’язати дипломатичних зносин з Україною, хоч Україна виявляла приязну поставу супроти державних інтересів Вірменії. Проголошення в січні 1918 р. республіка Ідель-Урала через скорий свій упадок, будучи вже в квітні 1918 р. зайнята червоними військами, та через договір України з Советською Росією 12 червня 1918 р. не змогла нормально обмінятися послами з Україною. Тому у Києві був лише призначаний з моментів приязного ставлення уряду України до всіх визволених народів Росії, репрезентант посталого 24 січня 1918 р. в повні

незалежного Ідель-Урала „часово” окупованого Советською Росією.

Не могла признати Україна де юре 1918 р. Білорусі, бо її не признавали центральні держави, з якими Україна була зв’язана договорами. Далі територія Білорусі була окупована німецькою армією, на якій уряд БНР не був впovні суверенним. Щойно 1919-1920 рр. зносин України з Білорусі зближалися до визнання де юре. Не мала зносин де юре Україна з Естонією, бо остання ідучи щораз то більше по лінії антантської політики, кермуючись, самозрозуміло, власними політичними інтересами, не могла собі шкодити визнанням України, як „процентральної” держави.

Через віддалення та неспроможність лучбового сконтактування Києва з Сибіром не прийшло до нормального формального проголошення визнання Україною Сибірської республіки, яка постала 29.6. 1918 р. Щойно після виїзду консулів України на територію РСФСР (згідно із договором між РСФСР та Україною від 12.6. 1918 р. та 4.7. 1918 р. в Києві) сталося визнання Україною незалежної Сибірі після прийняття президентом М. Єдронцевим і прем’єром Велигорським уповноважених українського уряду. Окреме питання становив Крим, якого весною 1918 р. Київ призначав де facto, як державу, а згодом як автономну частину України, кермуючись дуже важними стратегічними моментами в причорноморському просторі. Помимо усіх тих недомагань чи вимог, які були між народами Росії в питанні державного взаємовизнання, решта держав, які постали на території російської імперії, обмінялися представниками з Україною, з такими чи іншими урядовими титулами в залежності від потреб та мілітарно-політичного їх положення.

Коли говоримо про визнання де юре чи форми дипломатичних зносин України з новопосталими державами Східної Європи, ставимо на голос на політично-військову економічну конкретну співпрацю між обома сторонами представників та урядів, а не дипломатичний церемоніял, чи навіть канцелярійно-формальне взаємо-оформлення певними урядовими письмами, як вірчі листи, трактати, тощо. В розгарі визвольних змагань чи прямо війни з Росією, (яка намагалася заново зайняти територію новопосталих незалежних держав Східної Евро-

пи), не було часу на переводження приписаних дипломатичних форм та у випадку обміни вірчими листами між новими державами Східної Європи це мало тимбільше менше значення. Вистарчало було прийняти голові уряду України представника Литви чи Фінляндії або Грузії чи Азербайджану, або прибути посольству чи урядовій місії України, як представництва уряду, який визнає новопосталу державу, щоби числити такий факт за нормальнє взаємовизнання навіть де юре, хіба у виїмково складних політичних випадках за визнання де факто. З цієї причини до визнання Україною чи України другими державами Східної Європи, треба брати конкретні факти державної співпраці та щойно попри те дипломатичні формальності міністерські документи взаємно-визнання.

Отож, Україна встановила дипломатичні відносини з 9-ма державами, що постали після розвалу Росії і Австро-Угорщини. Такі країни, як Литва — безпосередня сусідка України, після Берестейського договору, далі Кубань і Дон, які міркували в найближчій майбутності навіть стати федераційними складовими частинами України (не маючи виглядів на довше вдержатися як окремі держави через експансію Росії на Чорне Море й Кавказ), далі Горська Республіка Північного Кавказу, Азербайджан, Грузія, Польща, Фінляндія та Латвія, які в контактах з Україною бачили спільні протиросійські оборонні інтереси, економічно-взаємні зацікавлення та спільність ідей визволення з-під залежності російської та австрійської імперій. Залишалася ще одна новопостала держава, яка стала незалежною в листопаді 1918 р. — це Мадярщина, якої територія до того часу підлягала не російській, а австрійській монархії. З Мадярщиною Україна нашла дуже скоро спільний контакт визнання помимо деяких спірних питань, як хоча б справу Закарпаття, яке до 1918 р. належало австрійській Угорщині. В боротьбі проти австрійського єдинонеділімства в’язали український і мадярський народи питання взаємовизволення, розчленування Австро-Угорщини та перетворення великої наддунайської імперії в низку самостійних національних держав в тому випадку незалежної Мадярщини над Дунасм та нижньою Тисою та укра-

їнської держави в Східній Галичині, Буковині та на Закарпатті.

З сімнадцяти держав, з якими Україна стояла в дипломатичних зносинах де юре було чотири центральні держави, далі Советська Росія, яка після підписання Берестейського договору включила себе до групи процентральних. Далі слід числити одну проантантську державу Румунію та одну нейтральну країну — Аргентину — одиноку державу американського континенту та десять новопосталих держав, при чому одна з них — Мадярщина, належала до складу держав, які зродилися після повалення австрійської монархії. За віком свого існування з сімнадцяти держав, з якими Україна мала нормальні дипломатичні зносини, сім було таких, що існували до 1914 р., а це: Советська Росія, яка стала спадкоємцем старої Росії, лише з новим устроєм та офіційною назвою, Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина, Румунія й Аргентина.

Держав, що постали після 1917/19 рр. було десять, із яких п'ять: Азербайджан, Грузія, Горська Республіка, Дон, Кубань проіснували до 1920 р., а навіть до 1921 р. (Грузія), дві держави: Литва та Латвія проіснували до 1940 р. та згодом стали советськими республіками. Дві держави: Польща та Мадярщина існують до нині, однаке від 1945 р. як сателітні країни СССР та лише одинока Фінляндія є нині незалежною, без протекторату.

Що-до державного ладу тих країн, то в дипломатичних зносинах з Україною були шість монархій: Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина, Румунія та Мадярщина, одинадцять республік: РСФСР, Литва, Кубань, Горська Республіка північного Кавказу, Грузія, Азербайджан, Дон, Фінляндія, Польща, Латвія і Аргентина.

З шести, колись монархічних держав, які визнавали незалежність України, нині три: Болгарія, Мадярщина та Румунія є вже сателітними республіками СССР, Німеччина роздерта на дві держави з республіканським ладом, при чому Східня Німеччина є теж сателітною одиницею СССР та лише Австрія, яка мала наддунайська нейтральна республіка врятувалася, стаючи 1955 р. знову вповні незалежною.

Реасумуючи сказане бачимо, що, з сімнадцяті держав, які мали де юре зносини із Українською державою, лише п'ять нині є незалежними країнами. Це: советська Росія, далі — Австрія, Туреччина, Фінляндія, Аргентина і Німеччина, яка лише в половині своєї території заховала суверенність. Чотири держави: Болгарія, Румунія, Польща та Мадярщина є вже сателітами СССР, кандидатами стати в майбутньому советськими республіками СССР, а п'ять країн нині є вже республіками СССР: Латвія, Литва, Грузія, Азербайджан, а територія Горців північного Кавказу є лише автономною республікою РСФСР. Території Дону й Кубані є прямо звичайними областями російської РСФСР від 1920 року.

Після континентального поділу Україна, як держава, входила в дипломатичні зносини з тринадцятьма державами Європи, з трьома державами Азії (Туреччиною, Грузією та Азербайджаном) та одною державою американського континенту — Аргентиною.

(Закінчення в наступному числі)

До
Пана Професора І. Вовчука,
Редактора „Вісника”, органу ООЧСУ.

Ласкаво прошу в найближчому числі Вашого почитного журналу вмістити наступне спростування:

В ч. 1 „Вісника” за січень 1958 в моїй статті „В обороні Збрucha в 1919”, є згадка про те, що свідком моєї розмови з пок. полк. П. Болбочаном був полк. П. Гомзін. Полк. Гомзін стверджує, що на моє бажання він на час моєї розмови з полк. Б. „залишив світлицю” (помешкання, де відбувалася розмова).

Дякую Вам, Пане Професоре і залишаюся з пошаною

П. Шандрук

—
Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу не відмовити надрукувати у Вашому журналі таке:

На запитання про моє відношення до „Волосожару”, повідомляю: я не є членом об'єднання „Волосожар”, не є членом редакційної колегії альманаху. Мої твори продовжують там друкувати, не зважаючи на мою заборону.

З глибокою пошаною до Вас,

Микола Щербак

10 березня 1958 року

ДЕРЖАВИ, ЯКІ БУЛИ В ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗНОСИНАХ З УКРАЇНОЮ 1917-1921 рр.

ЗНОСИНИ ФОРМОЮ ДЕ ЙОРЕН

Ч/п. Держава	Дата визнання	Голова Укр. Держави	Голова даної держави
1. Советська Росія	17. XII. 1917.	Голова УЦР. М. Грушевський	голова С. Н. К. В. Ленін
2. Німеччина	12. I. 1918.	"	імператор Вільгельм II
3. Австро-Угорщина	12. I. 1918.	"	цісар Карло I
4. Болгарія	12. I. 1918.	"	цар Фердинанд
5. Туреччина	12. I. 1918.	"	султан Магомет V
6. Литва	II. 1918.	"	през. А. Сметона
7. Румунія	III. 1918.	"	король Фердинанд I
		Гетьман	
8. Кубань	25. V. 1918.	П. Скоропадський	отаман О. П. Філімонов
9. Горська Респ.			
Півн. Кавказу	25. V. 1918.	"	султан Шахін Гірей
10. Транскавказія а від травня 1918			
Грузія	4. VII. 1918.	"	през. Н. Жорданія
11. Донська Респ.	V. 1918.	"	отаман П. М. Краснов
12. Азербайджан	4. VII. 1918.	"	през. Ф. Хан-Хойський
			гол. держави барон Г. Е.
13. Фінляндія	10. X. 1918.	"	Маннергайм
14. Польща	26. X. 1918.	"	гол. реген. ради архиєп.
15. Мадярщина	XI. 1918.	"	Каковски
		Голова	през. М. Каролі
16. Латвія	25. III. 1920.	Директорії С. Петлюра	през. Я. Чаксте
17. Аргентина	5. II. 1921.	"	през. Г. Ірігоен

ЗНОСИНИ ФОРМОЮ ДЕ ФАКТО

Ч/п. Держава	Дата визнання	Голова Укр. Держави	Голова даної держави
1. Крим	9. XII. 1917.	Голова УЦР. М. Грушевський	муфті Ч. Джіхан
2. Франція	21. XII. 1917.	"	през. Р. Поанкаре
3. Великобританія	3. I. 1918.	"	король Юрій V
4. Ідео-Ураль	III. 1918.	"	през. С. Максуді
		Гетьман	
5. Білорусь	8. VI. 1918.	П. Скоропадський	гол. держ. Я. Серада
6. Швейцарія	VII. 1918.	"	през. Мотта
7. Данія	VII. 1918.	"	король Христян X
8. Персія	VII. 1918.	"	султан Ахмет Шах
9. Іспанія	VII. 1918.	"	король Альфонс XIII
10. Сибір	VII. 1918.	"	през. М. Ядринцев
11. Швеція	XI. 1918.	"	король Густав V
12. Норвегія	XI. 1918.	"	король Гаакон VII
		Голова	
13. Чехословаччина	IV. 1919.	Директорії С. Петлюра	през. І. Масарик
14. Голландія	IV. 1919.	"	королева Вільгельміна
15. Бельгія	IV. 1919.	"	король Альберт I
16. Італія	V. 1919.	"	король Віктор Емануїл III
17. Папський Престіл	V. 1919.	"	Папа Венедикт XV
18. Естонія	XII. 1919.	"	голова держави К. Пец
19. Ліга Народів	XI. 1920.	"	ген. секр. Сер. Е. Друмонд

О. Лагутенко

ТРАГЕДІЯ ВІДСТУПНИЦТВА

Нікогда більше страшного чоловіка...
подобия чоловіческого не приходило
на нашу землю.

Розанов

Перекинчик М. В. Гоголь прийшов на Московщину з України, утік з неї і віддав свій безсмертний талант на службу ворогові. Зрозумів всю страшну безодню свого відступництва, переконавшись, що Росія одержима духами зла і брехні, що вона повна „морд”, а людину трудно найти в ній. Злагнувши свою трагедію, він спалив свій твір, в якому намагався дати „оправдання Росії” і покарав себе голодною смертю.

Помилково бачити в Гоголеві сатирика, бо він бачив метафізичну суть лиха, а не тільки його соціальні вияви. Гоголівської Росії в соціальному сенсі немає, але в глибшому сенсі вона збереглася. З советськими Хлестаковими, Ноздрьовими, Чичиковими, в ній повно „морд” і торгівців мертвими і живими душами нині.

Явище „Гоголь”, явище надто скомпліковане, надзвичай складне й для наближення до нього вимагає пильних і докладних студій іaprіорі можна твердити, що воно залишиться нерозв'язаним. Як остаточно з'ясувати, як зрозуміти геній Гоголя? Це неможливе, як саме не дано нам з'ясувати остаточно — геній Сонрати, Леонардо, Моцарта. Заздалегідь можна було передбачати, що на появу його Московщина мусіла відповісти вибухом нестриманої жагучої ненависті, якою вона і переслідує Яновського й нині, — злою лютою ненавистю, основою якої є божевільна заздрість жалюгідної нездари до всього, що стоїть вище зрозуміння недолюдка.

„Нахил до первісного, до плоского, до простого, невибагливого, — ось наші природні смаки. Боязкість вершин, боязкість глибин. Боязкість всього багатогранного, складного, нахил до спрощення і до опрошення. Нахил до всьогоrudиментарного, механічного, відріваного. Нелюбов до органічного, до ціlostного.

Культура є завжди талант і Божий дар, а ми не любимо Бога і не терпимо таланту. Ми не виносимо нічого, що підноситься над рівень тупої і мертвої пресічності. Та й взагалі ми не можемо любити. Ми вміємо тільки ненавидіти”. Так характеризував великомоскалів А. Салтиков.

Диявол раптом помішав паличику дно: із dna пішли потоки каламуті, болотяних пухирців... це при-

йшов Гоголь! За Гогolem все смуток, смуток. Лють, багато люти. Зайві люди. Дурні люди. Всі наризно. „Записки зайвої людини”, „Записки людини-нероба”, „Записки з підпілля”. (Розанов).

Гоголь зробив на Московщині приголомшуюче враження. Галерія національних типів на фоні московського примітивізму, який геніяльно подав він перед цілим світом, так вдарила по москалях, що вони й досі не можуть прийти до себе ці „лишні люди”, ці „дурні люди”, і за це ненавидять Яновського, злорошідкою ненавистю.

Центральним життєвим твором Гоголя були „Мертві души”, фантастична поема, в якій нібито на сuto реалістичному тлі автор розгортає страшну, пекельну пустоту існування конгломерату недолюдків москалів; всі оті диявольські пики Коробочек, Плюшкіних, Собакевичів, Копейкіних при близчому пригляданні перевертуються в якийсь пекельний шабаш, вакханалію типу фантастичних потвор Іоронімуса Боша, тих гротескських московських кошмарно-страшних недолюдків. Людина закриває книгу з почуттям трепету, з питанням: — невже може існувати народ, в якому, крім катинських пекельних „пик і хар”, нічого іншого нема? Які ж огидні ці московські страшні й незрозумілі нам потвори, так неподібні до чотра, лагідного-дурненського з українських оповідань Гоголя.

За простакувато-казковими хахлацькими чортами дивилось уже й інше — світове — страхітливі обличчя. Що далі йшов час, що більше зростав Гоголь, як мистець і людина, то більше зариси того обличчя ускладнювались, більш відходили від казки, приймали життєвий вигляд щоденности, свинячих писків, всеросійських Чічікових, Хлестакових, Собакевичів... мало ще кого. (Б. Зайцев, 1952).

В „Мертвих душах” досяг Гоголь вершика мистецької влади. Показав яскравість і виразність в якийсь мертвотності стереоскопа майже страшну. Це світ ніби пекельний. (Б. Зайцев).

Це дійсно правдивий московський щоденний пекельний світ. У 1842 році, після видання поеми, К. Аксаков написав розвідку про цей твір, в якій було таке речення: „У Гоголя есть епическое созерцание, древнее, истинное, какое было у Гомера”. Ця розвідка, як згадує брат автора, „визвала загальний безтямний гнів”.

Так само було і з комедією „Ревизор”, з цією „всенародньо-даною оплеухою” Московщині, яку москалі з одного боку прийняли як злочин проти „России”, з другого — захоплюються аж донині ї саме тому, що це є полічник ім самим.

...ніколи, ні одного народу так не батожили, ніколи ні одну країну не тягали так у бруді, ніколи не кидали в публічне лицезріння брутальної лайки і, проте, ніколи не досягалось повнішого успіху.

Чому ж ми такі поблажливі до цинічної лекції комедії і такі залякані щодо суворого слова, яким проїнято сутність явиш? (Чаадаєв).

Ненависть москалів дійшла до апогею після книги Гоголя „Избранные Места”.

„У всьому, що ви писали в листах і в книзі вашій, виразно бачу я понад усе один головний недолік: Це брехня!” Так пише до Гоголя його найщиріший приятель К. Аксаков.

У всьому колі моїх старих товаришів і друзів, в усьому колі моїх знайомих, я не зустрів ні одної людини, якій би подобався Гоголь. Грек Бернардакі, дуже розумний, але без освіти, був єдиною людиною в Петербурзі, що назавв Гоголя геніяльним письменником. Граф Толстой — американець, казав, що Гоголь „ворог Росії” і що його слід би в кайданах відправити на Сибір... В Петербурзі було далеко більше таких людей, які поділяли думку графа. (С. Аксаков).

Гоголь був прийнятий на Московщині на багнети. Ціла країна зверху донизу зненавіділа його, з рідкою для цієї країни єдиністю, зненавиділа люто й злобливо й ненавидить і донині. Так великий приятель його С. Т. Асков пише:

Взагалі в ньому було щось відштовхуюче... Я не знаю, чи хтось любив Гоголя, як людину. Я думаю, що ні. Та це й неможливо.

Погодин бачив у ньому найогіднішу істоту.

Інші бачили: хитрунство у божевіллі. Душевна хвороба розвивалася на ґрунті непомірної життєвої хитрости. Гоголь найзагадковіший і страхітливий з російських письменників. Гоголь не любить Росії; подивіться яка чудесна Малоросія і яка Росія! Запам'ятайте, що до природи Росії він немилосердний. Гоголь зневажав народ, русский простий народ.

Як бачимо, думка москалів про Гоголя до зворушення одностайна, ця палюча заздрість до генія, ненависть, що межує з відчасм, яка час від часу проривається щирим признанням недолюдка до недосяжності генія:

Страшно подумати про Гоголя, бо у всьому, що він писав, одна натура — невігластво абсолютне, як у тварини. — Таким бачив Гоголя Білинський

На замітку Некрасова про Щедрина, що „В. Салтикові публіка бачить щось повище Гоголя”, той самий Розанов відповідає:

„Щедрін коло Гоголя, як конюх коло Олександра Македонського. Так, Гоголь і є Олександр Македонський. Так само великі і обширні завоювання і заново відкриті країни. Навіть Індія є.

Ні один політик, ні один політичний письменник у світі не створив у „політіці“ так багато, як Гоголь.

Але таких признань у москалів знайдемо мало, всі вони не покидають свого традиційного відношення до генія, той самий Розанов, що до кінця життя переслідував Гоголя, отруйною слиною своєї ненависті, нотує, що його „сожительниця” також ненавиділа Гоголя. „Чому саме?” — зацікавивсь Розанов. Ось відповідь типової московки, що не чула широго сміху, не знала бажання праведного сонця:

„Я ненавиджу Гоголя тому, що він сміється”.

Москалеві тяжко повірити в можливість існування українського праведного сонця, щирого беззлобного сміху, української доброзичливості, нашої іронії, здебільшого зверненої проти самих себе. Всі ці почуття москаль, повний суму, підлої гіркости на всіх на вся злоби, не може, не в стані зрозуміти.

Боже! Яка сумна наша Росія — твердив А. Пушкін.

Життєва боротьба Достоєвського проти Гоголя точилася від його перших оповідань до смерти. Звичайно, нічого дорівнюючого гоголівським архітварам, Достоєвський написати не міг. Йому бракувало одного: генія:

У Достоєвського не було справжнього, він, як п'яна гістерична баба, вчепився сволоти на Русі.

Дійсно, литвино-татарин з походження Достоєвський, не бачив, не міг бачити так, як українець Гоголь безмежну, все заливаючу „пошлість”, непотрібність, пустоту московського життя. Гоголь на них показував і сміялся. Достоєвський пройджений до мозку вірусом московської „пошлости”, не в стані був її усвідомити, він звертає свій зір на зовнішність, на побічну еманацію цієї „пошлости”, на злодіїв, шахраїв, вбивців, злочинців, розбійників, дійсно на цю всемосковську „сволоту”, якої там правда, ніколи не бракувало.

Достоєвський до кінця свого життя не міг, а може й не хотів позбавитися впливу Гоголя

Всі його твори є наслідуванням оповідань Яновського. „Бедні люди” — це розтягнутий блідий пересказ гоголівського малесенького оповідання „Шинель”. З грандіозного символа людськості Акакія Акакієвича, Достоєвський робить Девушкина, типового москаля, людину паскудну, дрібну, ні в чому не цікаву та Мармеладова, який живе на утриманні своєї доночки проститутки.

„Всі ми сутенери” — Розанов

Сам Достоєвський вважав своїм найліпшим твором „Двойник” — і мав рацію саме тому, що „Двойник” є зле прикритою фальсифікацією другого оповідання Гоголя „Нос”, де вперше в світі поставлена так виразно проблема роздвоєння людини. Проблема, яку після Гоголя ставили, наслідували його, численні європейські автори геть до Кафки, до Сартра.

Ніхто з москалів і Достоєвський в тому числі не можуть зрозуміти, що людина, справжня людина мусить завжди бути і залишатися самим собою, вірною собі. Достоєвський, який за революційний чин був засуджений на кару смерті: кінчач своє життя запеклим монархістом. Москалеві не зрозуміло те, що справжня людина, щоб з нею не трапилося змінитися не може. Впродовж всього життя істотна суть людини залишається тією самою, так буде у всіх людей, що твердо вірили в самих себе, так воно є нині, так воно буде. У Шевченка: „Раз добром налите серце, ввік не прохолоне”. Шатість чи хиткість — прикмета отарної вдачі москаля.

Страшна елементарність душі. Дивно, що Гоголь сам не розвивався, у нього не змінювалась душа, не змінювались переконання. Переїшовши від малоросійських повістей до петербурзьких анекdotів, він тільки переніс око з півдня на північ, але око було те саме. (Розанов).

На наш превеликий жаль, це так не було. Гоголь змінився. Вірус московської похабщини, якимсь незрозумілим для нас чином, отруїв українського генія. Еманципація підліої похабної московської душі вплинула на нього. Хоч інкубаційний процес продовжувався, але імперська отрута робила своє і привела кінець кінцем Гоголя до дому божевільних — до Москви!

Не треба думати, що Гоголь не знав, що робить, коли він відступив від Батьківщини.

Ось кілька витинків з його листів до Максимовича:

Шкода мені, дуже шкода, що Ви хворієте. Покиньте, справді, Ви караплю та йдьте в гетьманщину. Я сам думаю зробити те саме і наступного року дременути звідси. Дурні ми, справді, як подумати добре. Для чого і кому ми жертвуюмо все? Ідемо! 2.VII. 1833 р.

Тепер я взявся за історію нашої єдиної, бідної України. Я не можу жити без пісень! 9.XI. 1833 р.

Туди, туди, до Києва! До старовинного, до прекрасного Києва! Він наш, він не їхній, не їхній, неправда! Там, або навколо нього творились діла старовини нашої... 1833 р.

Закохався ж ти в цю товстелезну бабу — Москву, від якої крім „щєй” та матюків нічого не почуєш. 12.III. 1834 р.

Душа дуже тужить за Україною. 24.VI. 1834 р. I мимо того, мимо суттєво призирливого почуття до Москви:

Виїжджаючи до Італії з Москви, на Поклонній горі Гоголь вийшов з візка і низько їй поклонився. (С. Аксаков).

5-го березня 1841 року в Римі Гоголь плює собі в душу, рве з Батьківчиною, зраджує її й переходить до стану одвічного ворога України, до Москви й пише: Тепер я ваш, Москва мені батьківщина.

Навіть москалі здивувалися його відступництву. В листі до Гоголя Чаадаєв писав:

Другі твої друзі — московська братія. Ці розкольники зраділи, що їм удалося геніяльну людину, напоївши в своїй харчевні своєю облесливістю присіднати до свого скиту.

Залпутавшись у своїх морально-релігійних проблемах, Гоголь хотів знайти і на Московщині щось інше, ніж шабаш, знайти серед сатанаїлів „Світлу Москві”

Другий том „Мертвих душ” мав би стати виходом із пекла і виправдати Росію, ніби „оклеветану” в І-му. Отут то й почалися труднощі. Вони виявилися до неподолання. Етіліти свій теперішній глибоко-християнський світ мистецтва не було в що. Не знаходив тих постатей, які йому були потрібні. Данте населив чистилище і рай героями і святими. Гоголеві ж довелось невдало їх видумувати. Він і видумував різних Констанціогло і Муразових... їх просто не було. (В. Зайцев).

Звичайно, знайти будь-який клаптик світла, який міг би оправдати диявольський шабаш москалів, було завдання не до виконання. Гоголь в розpacії кидаеться до чужинців, мало не всі персонажі другого тому, вже не були москалями, але й чужинці на Московщині затруєні вірусами сатанізму, і постаті Ростанжогло, Муразових і т. п., суть або маріонетки, або фантоми.

Е. М.

ЛИСТИ ДО ЛЮБЕЗНИХ ЗЕМЛЯКІВ

Написав наголовок — і згадав. Винахідником його був (1839) старий Квітка Основ'яненко, який, розуміється, уживав його в патетично-проповідницькім і простодушно-ідилічнім сенсі. Пройшло аж сто літ і вдруге ужив того наголовку (р. 1941-42) Микола Чирський. Але наголовок цей у покійного Миколи мав характер зовсім інший, а, властиво, протилежний і трагікомічно-саркастичний. І бичуючий. Любезні земляки, очевидно, не потрудились зібрати тих, до речі, передсмертних — „Листів”, як і, взагалі, заховати хоч якусь пам’ять по цікавій, своєрідній, багатої людині, якою був незабутній Микола Чирський, незабутній для

Гоголь уперто продовжував з „Мертвими душами” і „віправданням Росії”, а з цього нічого не виходило, бо увесь його внутрішній світ не відповідав завданню. Невдача з „Мертвими душами” все більше переконувала його, що він засуджений і гине. (Б. Зайцев).

Зрадивши Батьківщину, змінивши райську країну, край веселій, рід хрещений на щі, матершину, на шабаш, сатанаїлів, геній вбиває себе страшною смертю — голodom. Віддавши себе Росії, Гоголь лишився чужим їй, невизнаним і поновленою Росією.

Коли б зараз серед нас жив Гоголь, ми поставились би до нього так, як більшість його сучасників: з острахом, із занепокоєнням і, мабуть, неприязно. (А. Блок).

Зараз Гоголя, поза його талантом, зневажаю. (Кондаков).

Так справедливо віддячила вже нова Москва перекинчникові.

Московська література після Гоголя аж до сучасних большевицьких часів є в повній залежності від нього і то ціла в повному її об’ємі, ніхто, самі запеклі ненависники не могли звільнитися від його впливу. Вони обливали весь час Гоголя отруйною слиною московської ненависті, але все жалюгідно наслідували його.

Треба з себе хоч на час скинути тягар гоголівської школи, від якої і Лев Толстой звільниться не міг, — твердив Леонтьєв.

„Вся русская література, твердить справедливо Герцен, вийшла з „Шинелі” Гоголя”.

кожного, хо ч на кілька хвилин зустрівся з ним.

Він був юнаком старшинської школи в нашій Армії, отже, учасником Визвольної Війни 1919-20 рр., бо наша т. зв. Спільна (для всіх трьох основних родів зброй) Юнацька Школа була школою „практичного” типу і являла собою просто одну з діючих бойових частин Армії. Польський табір інтернованих (фактично-полонених) нагородив молодого юнака спеціально отруйними „таборовими” сухотами, яких вже ніколи і ніде не можна було позбутися. Ті прокляті, калішсько-щільворські сухоти давали, часом, „відпустку”, навіть довготермінову, але — раніш чи пізніш — посилали в короткий останній похід — на той світ. Так загинули Юрій Дараган і Максим Грива. Так загинув кільканадцять літ пізніше Микола Чирський. Найпізніше та стара польсько-таборова туберкульоза забрала решту життя Леонідові Мосендрозві, догнавши його аж у Швейцарії...

Єдиним ліком на ті прокляті сухоти була — у всіх них: творчість, творчість нестримна, горячкова, що жахалася загубити ніжче тую хвилину.

Юрій Дараган жив і дихав лише поезією і, властиво, via poesiae — потрапив перед смертю... аж... у ес-ери... Максим Грива, хоч був зовсім немалим поетом, чим далі входив у чинну політику (в Легії Націоналістів). Леонід Мосендр більш-менш рівномірно розділяв свою творчість поміж аж трьома музами: поезії, історичного роману й технології вуглеводнів.

Тому про якесь особливі особисте життя у всіх трьох говорити не приходиться (у Гриви й Дарагана воно було відсутнє цілком, у Мосендрза воно було досить трагічно складчене назавжди). І ото єдиний Микола Чирський, хоч залишив по собі збірник поезій і кілька драм, хоч був другом і ровесником Ольжича (теж „ченця й лицаря”), умудрився свою творчу енергію — у львиній долі присвячувати життю, так-таки життю, як такому, але унятому, як мистецька тема, властиво, як рід мистецтва.

От вже хто міг з повним правом повторити знану формулу Оскара Вайлда: „дні мої — мої сонети”!

При хронічному бракові грошей Микола завжди вражав вродженою елегантією. Навіть часово позичений костюм, який на його правнім власникові лежав, як мертвий, на звинну фігуру Миколи лягав, як влитий, і починав, як казали, в Одесі, „співати”. Природжена людина театру (він знов і любив і театр і фільм, і в нім, безперечно згас великий фільмовий актор для... нездійснених фільмів О. Довженка). Прекрасний танцюрист, дотепний і чарівний співрозмовець, до того ж природжений амант в стилю Казанови, він мав замість життя якийсь невпинний барвистий роман, в якім безперервно миготіли найбільш несподівані і треба додати досить короткочасні (але без жадних „драм”) героїні. Міг бути в якісь товаристві найбільш нудотно-погребовий настрій, але вистарчило з’явитися Миколі, його великим чорно-жагучим очам і всепокорючій, якісь „безпомилковій” усмішці, щоб раптом всі якби пробуджувалися, оживали, розквітали. І помилявся б той, хто пояснював би це легковажністю, „вінуть вітри”, чи чимсь в тім же стилю, Микола був зовсім не легкодух, не „баламут”, не „покоритель сердець”. Просто був він носієм творчої радости і творцем її. Думаю, що коли незабутня Лена Теліга (літературна ровесниця й добрий друг Миколи) писала своїх незабутніх „Партачів життя”, то, власне, як разючий контрприклад, як найяскравіша антitezа, стояв перед її очима стрункий, безпомилковий в жестах і словах, звинний, еластичний, лицарсько-мужеський і в кожній дрібниці творчо-радісний Микола Чирський.

Пригадую, як ми сміялися з Леною з при-воду одної з пригод Миколи. Прізвище „Чирський” в бувш. Австро-Угорщині було знане, як аристократично-дипломатичне. Отже, коли очарована Чирським настоятелька якогось закритого закладу для шляхетських дівчат (на Словаччині), запросила Миколу на... вчителя танців („вовк попав до вівчарні”, рेगочучи казала Лена) і, коли, „зі зrozумілих причин” треба було Миколі з тією школою по якімсь часі розлучатися, то настоятелька, запрошу-чи його залишити в „золотій книзі” школи автограф, переконувала його, щоб він не бояв-

ся поставити перед прізвищем свій графський титул, бо мовляв, „большевики про це не до-відаються”... І скільки Микола не переконував її, що він, хоч і шляхтич, але не граф, достойна пані залишилася непереконаною, хоч і з пошаною призначала конспіраційні здібності „графа”, якому большевики, розуміється, „зграбували мілійонові маєтки”...

І от Микола опинився на Закарпатті. Він працює в театрі, бл. п. полковника М. Аркаса. Але та праця — то була лише легальна база Миколи, бо львина доля його живучої енергії йде в напрямах, що не обіймалися й не обмежувалися жадними „організаціями”. Десь додати вогню якісь повітовій „Просвіті”... Десь зорганізувати сільську виставу... Десь перепровадити якесь національне свято... Пригадую, з яким гумором оповідав Микола колись про улаштований ним „Похід Українського Війська” в Ужгороді, в день якоїсь річниці — як під скрежет зубовний жандармерії і місцевих малоросів-мадяронів — він з півтораметровим шником на шапці фігурували верхи на шкаті, випозичений в місцевій пожежній станції. Але в пам'яті тодішнього ужгородського юнацтва той образ напевно залишився.

Разом з М. Мухином (якого закарпатську діяльність хитрі „офіційні чинники” ніде ніколи не згадують) — Микола фактично заснував літературне життя молодого Закарпаття, повищувавши справжніх поетів, а між ними й таких, як талановитий і геройчний бл. п. І. Ірлявський. Спільними зусиллями вони — без засідань і легітимацій — здолали роздмухати вогнік — у многосотлітнім попелі! — і творчий темперамент Миколи Чирського, як невпинна, хоч на зовні щільно замаскована своєрідним сковородинством, діяльність Михайла Мухина — увійшли якже важливим складником у фонд відродження Срібної Землі.

Цей палаючий енергією життя й творчості сухітник, розуміється, не робив собі жадних ілюзій, зі стану свого організму. Він знов, що він приречений. Але й по-при всю свою „легковажність” — мав він одну заповідну ідею-мету: вмерти на Батьківщині і то вмерти в родинній хаті, побачивши матір, що її так міцно любив.

І вдячне життя, якого мистцем був Микола, здійснило його мрію цілковито: Микола дочека-

Павло Степ

ТІНІ Балада

Над неосяжним рідним нашим степом,
над голубим, засмученим Дніпром,
витас тінь Великого Мазепи
і тіні тих, замучених Петром,
царем московським, ворогом і катом
далеких предків наших козаків,
і тіні всіх, а їх було багато,
замучених впродовж цілих віків
катами іншими у нас без жалю
тоді, як вир кривавий вирудав,
імення їх на пам'ятні скрижалі
ніхто й ніде усі ще не списав...
Багато з них залишаться незнані,
ніхто не взна, яка їх путь була
і як скінчили дні свої останні,
і де лежать їх страдницькі тіла.

Пливуть над краєм хмарами густими
поляглих тіні, свідки давнини,
словами всі, і скорбними й простими,
питають тінь гетьманову вони:

„Скажи ти нам, наш вожде й дипломате,
ти ж пралор наши і гасло у боях,

кався 21 червня 1941 року, як стій подався
слідами війни до рідного Кам'янця, зустрів
після більш, як двадцятилітньої розлуки і обій-
няв матір, жив коло неї ще пару місяців. І лю-
ба многострадальна мати своєю материнською
руково закрила очі синові.

Чи не казка? Чи не остання життєва поема
Миколи?

Кожен, хто бачив його перед здійсненням йо-
го мрії, пам'ятає, як всі кишені були в нього
напхані різними медикаментами. Микола бу-
квально задихався при кожнім русі і кашляв
якось особливо моторошно. Що хвилини він
ковтав ту чи іншу таблетку, вийняту з цілого
магазину коробочок і пляшечок. Було ясно,
що не будь тієї ідеї-мрії, якою він себе тримав
при житті, щоб вспіти виконати „останній твір”,
— фізично він не проіснував би ані одної го-
дини.

... Отже в ті кам'яницькі тижні казкового,
хоч і рокованого епілогу своєї життєвої поеми
— Микола Чирський писав в місцевій газеті
„Листи до любезних земляків”.

Вони згинули, у великій мірі, завдяки ми-
лим адресатам.

зано наш люд засуджений конати
у муках-болях, горі і слізах?
Чому пісень не чути в нашім краї,
а замість них лунає хижий сміх?
Чого ворожі й досі бродять зграї,
грабують люд довірливий до всіх?
Чому народ до зброї ввесь не стане,
не розіб'є кайдани і тюрму,
і з лав своїх не висуне Богдана,
Петра й Івана — велетнів, чому?!”

Замовили тіні. Вітер гнівом диха.
Земля здригнулася, глухо загула,
і тінь Мазепина, велична, стиха
до тіней інших слово прорекла:

„Ніщо на світі марно не минає,
і край ввесь час в пекельному вогні,
і наш народ ізправіку страждає
за помилки велики і страшні...
Що не були ми в поглядах єдині
та все чекали, що допоможе „хтось”,
і от за це у нашій сонячній країні
багато сліз і крові пролилось.
Що наш народ із прадіда і діда
і до бурхливих цих останніх днів
безпечно довіряв усім своїм сусідам,
тому, як раб, не жив, а тольки скинів...”

Та вже кінець! І так не буде далі!
Ностране Воля з цих кривавих рік:
народ свої забуде болі й жалі,
ми ж спокій знайдем і собі навік!
Народ наш вірить іншим перестане,
навчить його бурун цей світовий,
і, як один, за Волю він повстане
єдиним духом, єдністю міцній...
Забуде він свої всі хатні чвари,
знайшовши знов правдиву ясну путь,
і вже ніякі в світі ляичари
в тяжке ярмо його не заженуть!..”

... Затихло все. Закрилися могили.
Спахнув огонь, здійнявся вгору дим.
Літаврів гук, і сурми засурмили:
це гасло нам, усім як є, — живим!

На авторове „чому” є багато „тому”. Наводимо ури-
вок з драми Л. Старицької-Черняхівської „Іван Ма-
зепа”. Драма була видана видавництвом „Рух” в 1929
р., але український читач її не побачив. Московські
опікуни не дозволили. Твору не врятувала і приписка
НКО на заголовній сторінці, в якій сказано: „до виста-
ви по державних театрах дозволено з умовою показа-
ти соціальну роль Мазепи близче до історичної
правди”.

~~~~~
ВЕЛИКОДНИМ ХРИСТОС ВОСКРЕС!

**ВІТАЄМО АВТОРІВ, СПІВРОБІТНИКІВ
І ЧИТАЧІВ ЖУРНАЛУ.**

РЕДАКЦІЯ

Л. Старицька-Черняхівська

ІВАН МАЗЕПА

(Уривок)

ЯВА IV (з першої дії)

Мотрона.

Ясновельможний Гетьмане, скажіть,
Чого живуть ляхи, і турки, й німци
І кожен з них свого лиши короля
І відає, ѿ шанус, а над нами
Потенція московська. Нащо ж ми
Тих воєвод царських скрізь напустили,
Його салдат впровадили в наш край?
В наругу ім дасм козацьке військо...
Пан Ніженський оце оповідав,
Що з ними там в Інфлянтах виробляли.
Нащо нам здавсь оцей протекторат
Ненависний царський.

Мазепа.

Тс... Тихо, доню!
Яка палка! (Любус нею).

Мотрона.

Ясновельможний! Всі,
І старшина, і військо, і поспільство
Ненавидять царя, та й сам Богдан,
Як кажуть, хтів з царем навік порвати
І з'єднатися із свейським королем.
А знову ми... Родитель завжди кажуть,
Ща нас Петро боронить від татар
І від своїх, що розрухи гамусе,
Що без царя повстали б знов бунти
І колотив би кожен нашим краєм.
І не було б ні хліба, ні ладу...
Але ж по всіх...

Мазепа.

Заспала Україна
Прокинулась, а вже сусіди всі
Упорались, в своєму господарстві
Поставили фортеці і мури,
Ровами обкопалися і варту,
І збройне військо, й право завели,
Засіяли лани свої і люди
Зібрали хліб і пожили. А ми
Серед степів під вітрами й дощами
Зібрались хати будувати. Ось
Доводиться в сусідів позичатись,
Бо ще не маєм фосів і мурів,
А понад все яке й було вже право,
То й те погасло в нашій стороні.

Мотрона.

Ясновельможний батьку, але й дуб
Зроста з зерна маненького...

Мазепа.

Як поруч
Зростають з ним і другі, а коли
Серед дубів столітніх проростати
Почне, тоді і заглушать...

Мотрона.

Ні-ні!

В. Січинський

В справі пам'ятника Шевченкові у Харкові

В останньому часі були опубліковані дві статті з історії побудовань пам'ятників Т. Шевченкові на Україні. Перша стаття, за підписом Б. Кравцева, була уміщена в „Пропам'ятній книжці” Українського Народного Союзу, з нагоди відкриття пам'ятника Шевченкові на „Союзівці” вліті 1957 р., друга — за підписом „В. С-ко” у „Віснику” за місяць березень 1958 р. Звичайно, треба вітати публіцистичні статті, які бажають пригадати громадянству цілу жахливу перипетію пам'ятників Шевченкові, але згадані автори, не будучи мистецтвознавцями і не будучи ознайомлені з усіма джерелами, природно, допускаються деяких неточностей. Зокрема Б. Кравців у своїй статті „Пам'ятники Шевченка” (мало б бути Пам'ятники Шевченкові, чи то присвячені Шевченкові) послуговується головно советськими „джерелами”, правда, дещо „українізуючи” їх зміст.

Відомо, що советські інформації завжди стараються виключити або замазати ті події і факти, які для них, з певних причин, невигідні або і зовсім шкідливі. Так сталося і з конкурсом 1930 і 1933 років на проект пам'ятника в Харкові. Цей перебіг конкурсу був дуже цікавий і повчальний, він кидає яскраве світло на „маркс-ленинську”, а фактично московську методу використання чужої праці та непошанування авторського права.

Б. Кравців пише, що Міжнародний конкурс 1927 р. (фактично 1930 р.) „не дав ніяких наслідків” (ст. 19), тоді, як автор В. С-ко зауважує, що жюрі конкурсу „стрималося з прийняттям рішення”. Між тим цей Міжнародний конкурс 1930 р. не тільки дав цінні наслідки, але був дуже повчальним і при тім несподівано-прикрай для Советів.

Отже, проекти цього міжнародного конкурсу надсилалися для розгляду жюрі під гаслами (знаками), а імена авторів з відповідними гаслами долукалися у запечатаних конвертах. Жюрі конкурсу, переглянувши всі праці, І нагороду не признало ні кому. А другу премію призначено проектові під певним гаслом. Роз-

кривши конверт цього гасла, виявилося, що автор цього проекту був Михайло Бринський!

Він був визначний український різьбар-монументаліст, в той час жив за кордоном і не належав до „советських людей”. Про вислід конкурсу М. Бринський довідався з советських газет, та окрім ефектом успіхом кількаразово ходив до амбасади і консульяту ССРУ у місці свого побуту, за дальшими інформаціями і за своєю премією, що становила досить поважну суму грошей. Советське представництво не заперечувало його законного права, але при кожній візиті мистця подавало різні причини проволікання цілої справи. Згодом місцеві державні уряди почали слідкувати за мистцем — чому він так часто відвідує посольство ССРУ і це примусило М. Бринського припинити свої візити. Грошей він так і не дістав!

Щойно в 1935 р. світ довідався, що в Харкові відкрито пам'ятник Т. Шевченкові у виконанні різьбаря („скульптура”) Манізера. Виявилося, що пам'ятник Манізера перехопив цілу ідею досить оригінально подуманого пам'ятника М. Бринського: висока елементарних форм підставка, завершена постаттю поета в цілій зріст, трохи спущена, в глибокій задумі голова. Навколо підстави, у шрубоватому (спіральному) розміщенні — було коло 12 фігур. Тільки у М. Бринського ці персонажі були взяті з творів поета, тоді як у Манізера деякі фігури були замінені: робітником, селянином і „червоногвардієм”. Про це в свій час писав автор цих рядків у щоденнику „Діло” (Львів, 13 серпня 1935 р., ч. 184).

Цей „бліскучий” вислід „Міжнародного конкурсу” з пам'ятником Шевченкові не є одноким і виключним явищем у советській дійсності. Подібні практики були і з іншими „міжнародними конкурсами”. Наприклад, читаемо в книжці Кассякова „Харків” (Москва 1949): „В 1931 р. переведений міжнародний конкурс на Харківський театр масового музично-театрального дійства. За матеріалами цього конкурсу архітектор В. І. Пушкаров виконав („разробітал”!) проект театру на 1.600 людей, за яким в 1932 р. почалось будівництво”. От для чого в Советах оголошуvalisя міжнародні конкурси! За таку „разработку” проекту, в звичайному законодавстві вільного світу, звичайно, су-

Е. М.

ПОДЕБРАДИ

(Квітень 1922)

Часами бувала така розмова:

— А-а, Подебради, це та Академія, що... Чув, чув...

Часами бувало й таке: — Щось казали, але не пригадую... А один раз (з уст „рідного вченого”):

— Та, яка ж там — висока школа? То ж все „липові професори!”

Бувало — ще за часів існування Академії — і такі „мілітарно-таборові” погляди: мовляв, час відповідальний, час напруженний, а вони аполітичною наукою займаються... Марнування молодих сил, що мають лише про одне думати.

I от тепер, в тридцятіліття, Подебради стали далеким привидом, відгомонілою легендою, а часто (як же часто!) — майже порожнім звуком.

Подебради не сталися навіть „історією” — дивний і страшний у нас брак „історіотворчості”, над яким варто подумати хоч би з приводу трьохдесятирічної річки. А з цим браком тісно в'язеться й другий, може ще страшніший: нездібність цінити вартості, уміти заховувати їх, не пускати їх слизьким шляхом „натуральної девальвації”.

Розуміється, не про Подебрадців мова, хоч і вони не без гріха. Подебрадці — це, як члени якогось містичного ордену, якісь новітні „масони”, що пізнають себе з найменшого поруку і не потребують слів. Ціле життя несуть тягар своєї „ширше невідомої” школи та „непевного” дипльому. Ціле життя — а воно ж зачадто вже різноманітне і з засади кочове — вони мусять „пояснювати”, „вправдовуватись” і той злощасний диплом якби щоразу наново здобувати. Може в тім і полягає секрет вічної молодості Подебрадців, молодості вже ось сивоволосої...

Справді. Адже ж так просто було тоді, тридцять літ тому, піти до Шарльоттенбургу, Граду чи Данцигу, врешті — зробити лише крок і опинитись у вельмішнових мурах Празької Політехніки. І диплом був би „певний”, і „вправдовуватись” не треба було б. А отже щось штовхнуло цих, досить таки війною опалених і по таборах підготованых вже немолодих юнаків піти саме до Подебрад вчитися в школі, яку одночасно — враз з своїми професорами — треба було творити.

I ось ми приходимо до розгадки цієї таємниці — творчість. Додамо, національна.

Перервалася, обрвалася Визвольна Війна. Почалися табори (які іділичні видаються тепер початки пізніших Соловок, Колим, Авсвіців і Дахав) і трагічне борсання затиснених в тих таборах творчих енергій та бойового духа.

Подебради й сталися тією точкою, де ті енергії можна (і історично треба) було прикладти. Подебради

дять автора за plagiat. Чи так само „разрабатывают” в Советах інші дива — покаже будучина.

й сталися чудесним виходом з безперервного „нікуди”. Подебради розгорнули поле для творчих національних сил, для чергового національного іспиту вже не війною, а будівництвом, для наступного етапу Визвольної Боротьби не збросю, а культурою, вірніш — збросю культури.

Очевидно, що жадні Шарльєтенбурги не могли — під тим оглядом — іти в порівнання з „нашими”, „власними” Подебрадами.

Не варто, не доцільно розважати на тему „що було б, якби було”. Згадаймо лише, що до початку трагічних для Батьківщини 30-х років Подебради дали пів тисячі інженерів і, знову додаймо, національних.

Це був „капітал” неабиякий... „Що було б, якби було”...

Цей „капітал” ще не зdevалювався.

Але „капіталом” теж, історичним нашим капіталом, є український зміст назви чеського міста Подебради. На еміграції трудно будувати щось тривале. Наша національна політехніка — Українська Господарська Академія в Ч. С. Р. — була матеріально побудована на піску еміграційної пустелі. „Будова” проіснувала 10 літ. Але та нерукотворна, не матеріальна Духова Будова, що її скорочено звено словом „Подебради”, — вона є наслідком національної творчості, наслідком діючої і, як відомо з фізики, незнищальної енергії. Енергії наших людей епохи Визвольних Змагань.

Цей факт треба при кожній нагоді усвідомлювати, цінити і шанувати. І то, не лише Подебрадцям (які все це самі добре знають), а, власне, тому цілому, яке претендує на називу суспільство.

Такі „Подебради” — є вартість, смію твердити, всенаціональна, бо то було — на певнім історичному етапі — дослідне й досвідне поле у сколі цілої нації. Не дарма в УГА були студенти навіть з Зеленого Клину, повертуючись з вакацій до своєї школи через моря й океани.

Що до „липових професорів”, то організатор Академії і її перший ректор Іван Шовгенов, до речі, коли вже так треба, — бувший професор Петербурзької й Київської Політехнік, являв собою едину в своєму роді синтезу першорядного педагога, видатного вченого й практикуючого інженера (зрошення Туркестану) з Вожою ласки. Багато ми бачили з того часу професорів по різних країнах, але другого Шовгенова побачити не прийшлося. Також знаходилися чужинці, що вважали за честь напр. габілітуватися саме при УГА, хоч мали під боком власну школу, де на них (проф. др. інж. Єждік) чекала та сама катедра Використання Водної Енергії. Щось в тій „малознаній” школі, однаке, притягало... Бо і ті заслужені чеські професори з європейським ім'ям (Гразький, Стокляса), що вже були на емеритурі, раптом „відмолодилися” й з ентузіазмом викладали в цій українській школі.

**

Який сенс цих занадто не академічних рядків? Пройшли часи, коли апелювалося до т. зв. майбутнього історика. Ми наочно переконувалися нераз, які крихкі бувають стіни архівів і музеїв по, здавалось би, дуже

I. Хорольський

З СОВЕТСЬКОЇ ПРЕСИ

В журналі „Жовтень” ч. 1 за січень 1958 р. (літературно-художній та громадсько-політичний журнал спілки письменників України) з'явилася довга стаття Я. Зінича (псевдо) „Запроданці в масках і без масок”. Видно, що статтю писала людина, обізнана з усіма гараздами української еміграції, що добре знає всю історію її. Автор, без сумніву, з лівих „прогресивних” емігрантів.

Не так давно з Америки чкурнув до „найпрогресивніших” приятелів на той бік В. Ривак. Про цю річ промовчано в еміграційній пресі. Стиль статті, вірніше пашквіля, цитати з української еміграційної преси, якими лається „націоналістів-запроданців” і взагалі вся побудова її чомусь мені нагадує прогресивного хамелеона, що був близький до „Впереду” і з прогресивно-демократичними „приятелями”. Думаю, що органи, в яких писав В. Ревак, скажуть своє слово про останню статтю їхнього співробітника — їм легше пізнати його за стилем.

З пашквілем дискутувати не варто, хоч авторові і теперішнім його босам того хочеться. Не маю сумніву, що при черговому закруті політичного тамтешнього курсу авторові доведеть-

---

„певних” країнах Європи, і якими легкопальними є дорогоцінні документи.

Тому не апелюю до того, дуже непевного, історика. Натомість апелюю до живих сучасників.

Вчіться на цій річниці цінити й шанувати, а, головне, усвідомлювати собі вартість подебрадської Господарської Академії-національного осередку, школи-мікрокосму нації, школи-середовища, що промінювало не лише на технічні й наукові наše справи. Але вчіться при цім цінити й шанувати кожну духову вартість, а національну — передовім і особливо.

Бо нація — то не один лише фрагмент, не один лише аспект, не один лише складник. То — велика органічна синтеза повноти і різноманітності.

Це не тільки шабля й перо, чи клявір і пензель, — це також циркель і логаритмічна лінійка.

P. S. Як довідуємося, бувші вихованці Української Господарської Академії в Ч. С. Р. готовують багато ілюстровану Пропіам'ятну Книгу, присвячену нашій національній Політехніці (1922 — 1932).

Квітень, 1958

ся каятися за написане. Як не намагається він довести, що націоналісти тутешні проти самостійної України, — це не виходить, або виходить навпаки, бо й сам він пише, що вони „проти об'єднання України з Росією”. Цього одного досить, щоб читач зрозумів і зробив свої висновки. Добре, що українські читачі „Жовтня” там (тираж журналу 15.600 пр.) читатимуть статтю, де так соковито лається націоналістів. Між рядками, а то і в рядках, вони побачать, що еміграція щось таки робить.

Пересмікуючи цитати з „Свободи” за 1957 р., „Вісника” за 1951 р., „Народної Волі”, „Часу”, „Америки”, недавній американець (під статтею підпис — США) хоче довести своїм читачам, що еміграція не вірить в себе сама, хоч тут же говорить про її пов'язаність з американськими колами, зокрема МекКарті тощо. Видно, що націоналізм під окупаційним пресом дошкуляє хазяїнам і вони воюють з ним пашквілями, в літературних романах, в повістях. Не можемо поскаржитись, що нас там забули. Пам'ятають, не забувають і пригадують населенню і то часто і різними способами.

Ось на IV пленумі советських письменників, в підготовці до III з'їзду письменників ССРР, Ю. Смолич закликає до „активного наступу на ворожі ідеологічно-націоналістичні концепції” так, щоб „не допускати ідейних промахів”, бо, як вказав він, „величезна проблема взаємоз'язків, взаємодії національних літератур” не тільки набула величезної ваги, а й стала загрозливою. Подумують уже про спеціальну установу в Москві, яка б унапрямлювала оті „взаємодії” національних літератур. Саме слово „взаємодії” дещо говорить, сьогодні вже не вистачає старшо-братньої опіки літератури „найпередовішої нації”. Українська література і втиснута в старшо-братні кліщі не хоче обмежитися „національною формою”, а з-під окупаційного преса потихеньку, обережно, напівголосно домагається національного змісту. І проти того й іде боротьба. Письменники зобов'язуються виконати соціальне замовлення, а національна правда, духом ідеями якої перейнято ціле життя і змаг нації, не дозволяє навіть мимо їхньої волі, вкладатись у Прокрустове ложе офіційних вимог. Та правда пробивається в романах на історичні теми, у п'есах і в усіх літературних жанрах. Дуже часто негативні герої, в задумі письмен-

ників, набувають позитивних рис і ознак. Образи, фрази стають тими іскрами, що помагають читачеві роздмухувати внутрішній національний вогонь під імперським спудом.

Ось на сторінках літературного журналу „Дніпро” ч. 2 ц. р., який видає у Києві ЦК комсомолу, опубліковано п'есу В. Минка „Чорний змій”. Автор виводить того „чорного змія” в образі Ігоря, що приходить у колгосп, стисліше — в теперішній колгоспний хутір, працювати завідувачем клубу. Талановитий, здібний, він залиблює в себе молодь і старших; непомітно вербує до своєї роботи „знатну” людину — бригадира Захара Чуба „портрети якого друкують у газетах”. В час останньої війни Захар, либонь, зобов'язався працювати для зарубіжної розвідки і це помогло йому вижити в полоні. Приховавши своє зобов'язання, він вислужився на „знатну людину”. Ігор знаходить його і завербовує до праці. Цікава розмова відбувається між Ігорем і Захаром у 2-й дії.

Захар. Ради всього святого, Ігоре Іванович! Ради Вашої матері!

Ігор (черство). У мене немає матері! Одна у нас мати — ідея, якій ми служимо!

Захар. Але... Яка та ідея? Скажіть, не розумію.

Ігор. Моя ідея: вільна, квітуча, щаслива Україна!

Захар. Це й моя ідея: вільна, квітуча, щаслива Україна!

Ігор. То тоді у нас одна мета!

Захар. Яка?

Ігор. Воротьба. Щоб не плювали нам, українцям, в обличчя. Щоб не кривдили таких, як гвардії Сидір!... Одне слово — повалити те, що комунізмом зветься!

Захар. Його не повалити, він — велетень.

Ігор. Якщо дивитися з хутора Яблуневого. А ви станьте вище і побачите: цей велетень на глиняних ногах.

Захар. Так говорив і Гітлер.

Ігор. Гітлер геніяльний дурень — геніяльно помилився на Україні. Але помилки зараз ураховані (піднесено). Нерви світу так напружені, що довго не витримають. От-от гряне бій.

Захар. Знову бій!

Ігор. ...І вас запитають: а що зробили ви, нащадку славних запоріжців? Що ви ім скажете?... Чи, може, ви перестали бути українцем?

Захар. Ой, ні! Був і до смерті буду українцем!

Ігор (іронічно). Який любить українську горілку, українські вареники і український голак?

Захар. Неправда, неправда!!

Ігор. Прийдуть наші визволителі, а ви що?

Захар. Битися будемо! Не на життя, а на смерть!

Ігор. А з ким будемо битися?

Захар (завагався). Як з ким? З ворогами!

Ігор. А хто ті вороги? Чого мовчите? Хто ваші вороги?... Чи ті, що несуть нам волю? Чи ці, які сьогодні друкують ваші портрети, а завтра розстріляють або зашлють в Сибір на вічну каторгу. Кажіть!

Захар. Кажіть ви, Ігоре Івановичу, що маю робити?

В кінці 3-ої дії, на іменинах доньки, Захар демаскує „чорного змія”, в якого знаходять зброю, гранати і гроші — „Гляньте, скільки грошей?”...

Ми навели коротенький уривок, щоб показати, як важко письменникам виконувати поставлене перед ним замовлення, — вкладати національний зміст в соцреалізмі. Старшо-братне завдання, — показати як „ОУНівські запроданці” пролазять на підприємства, у Минка вийшло дуже драматично, конкретніше, ніж дозволяв би „соцреалізм”. „Запроданець”, як бачимо з п'єси, хоче довідатися, що робиться в Гайдамацькому лісі, де засекречено готується зброя, але його любить молодь, він веде її якийсь час на хуторі.

З розповідань діда про „Гайдамацький ліс”, як знаємо, запалало вогнем і Шевченкове слово. Читач (тираж журналу 20.000) по-своєму буде сприймати і думати над п'єсою і знаходитиме свою ідею. Для боротьби з нею і пишуться пашквілі. Я. Зінича, та хто їм повірить там! Проблеми національного становлення під імперським пресом, відновлення духу, ніякими пашквілями не загамувати. Недарма „Правда” за 5.2.58 р. у статті на два підвали „Против современного ревизионизма” відкрила вогонь по ревізіоністах, які залишають „пролетарський інтернаціоналізм” і „скочуються на реакційні, націоналістичні позиції”. Московська діялектика стривожена, бо „Націоналістичні погляди ревізіоністів дають про себе знати в невірному метафізичному, цебто антидіялектичному розумінні і розв'язанні проблем, співвідношень загальних законів будівництва соціалізму з специфічними умовами застосування цих законів до конкретних національних особливостей кожної країни”. Езопівська мова, але чути як національна конкретність стає проти московської імперської діялектики. І не тільки в конкретних виявах, а і в метафізиці. То в протирічівій імперській дійсності регенерується і мобілізується дух народу навколо національної ідеї.

А. Юрченко

ОТАРНЕ ОБГОВОРЕННЯ

Як писала „Комсомольська правда” в ч. 54 ц. р. „Партія звернулася з закликом до комуністів і безпартійних, до робітників і колгоспників, до спеціалістів і науковців, советської інтелігенції, пенсіонерів і всіх трудівників взяти участь в обговоренні важливої проблеми дальшого розвитку колгоспного устрою і реорганізації машиново-тракторних станцій (МТС), згідно з тезами доповіді Хрушцова „Про дальший розвиток колгоспів”... Щоб советські трудівники зрозуміли всю важливість цієї проблеми, сотки тисяч агітаторів роз'яснюють на зборах та індивідуально величезну вагу тез тов. Хрушцова. Велика кількість агітаторів відвідує мешкання робітників, селян та інтелігенції і під час невимушеної розмови прислухаються до голосу трудівників ...”

Отже, сотки тисяч агітаторів!

... Один з таких (агітатор), за наказом ділянкового парторганізатора Прорізної вулиці м. Києва, зупинився на третьому поверсі перед дверима мешкання ч. 8 і на тиснув на гудзик дзвінка. Десь в глибині мешкання заделенчало, потім хтось зачовгав ногами по підлозі — клацнув в дверях ключ і вони відчинилися. Перед агітатором стояла невисока людина, одягнена в старенький піджачок на ногах були великі опорки з старих черевиків. Голову його прикривало може 20-30 волосинок, старанно зачісаних до лівого вуха, а сам він скидався на старого архіваріуса, який все життя мав справу тільки з притрущеними порохом старими книжками. Архіваріус, — так будемо його називати, глянув неприязно на непроханого відвідувача.

— Вибачте, — сказав агітатор, що стояв в коридорі перед мешканням ч. 8. — Моє прізвище Каліткін. Ви пенсіонер Василь Макарович Книш?

Архіваріус — він також і пенсіонер Василь Макарович Книш, від такого запитання дуже здивувався, нервово пригладив свої волосинки на голові, глянув на мідну табличку на дверях, на якій написано „В. М. Книш, бібліотекарь-пенсіонер”, потім на Коліткіна і запитав:

— Що вам потрібно від мене?

— Добридень, — відповів Каліткін і задиркувато посміхнувся. — Я є агітатор. А далі відбулося все на протязі декількох секунд. Архіваріус-бібліотекар відступив на три кроки в глибину кімнати і блискавично зачинив перед носом агітатора двері. Заскочений агітатор поправив нервовим рухом свою краватку і знову натиснув на гудзика. Потім посмілішав і став дзвонити протягом 4-х-5-ти хвилин. Він дзвонив на всі лади: один короткий, два довгих, два коротких, три довгих і навпаки. Нарешті з-за зачинених дверей почувся голос:

— Господи, Боже мій! Перестаньте дзвонити! Що вам від мене потрібно?

— Відчиніть, будь ласка, — просив Каліткін. — У мене до вас дуже важлива справа,

— Знаю я ваші важливі справи... Відозву про мирний курс я підписав, у виборах до Верховної Ради голосував за бльок комуністів з безпартійними, газету „Правду” передплачувую, до профспілки службовців належу, білети останньої лотерії купив, у „Всесоюзному товаристві по розповсюдженю політичних і наукових знань” беру участь, загальні збори домкому регулярно відвідую, за електрику й воду сплачу акуратно. Що вам ще потрібно?

— Я вже сказав, що я є агітатором, — відповів Каліткін і натис знову на гудзик дзвінка. — Може ви таки відчините мені?

Нарешті двері відчинились не більше як на ширину долоні. Книш глянув на впертого агітатора. А він в цей час непомітно просунув в щілину між порогом та дверима свій черевик.

— Я хочу вам сказати, що не тільки я агітую, але й моя дружина. Вона тепер перебуває в будинку, що поряд з вами. Треба, щоб справа йшла швидче, розумієте?

Архіваріус-бібліотекар намагався знову зачинити двері.

— Слухайте, ви мені покалічете ногу. Це до моїх плянів не належить, бо я мушу обійти ще три поверхні.

Тиск на ногу агітатора послабшив і він зайшов до передпокоїв.

— Я здав до утільсировини власну кухонну плиту, деяке старе лахміття та 10 пляшок, що підібрали їх на смітнику. Отже власні громадські обов'язки перед партією і державою виконую сумлінно. Що вам ще потрібно від мене?

Агітатор помітив відкриті двері до кімнати і рішуче покрокував в середину. Помітивши старе крісло він виразно на нього подивився.

— Сідайте, — запропонував Книш. — Може ви бажаєте агітувати мене, щоб я й крісло здав до утільсировини? Наперед попереджаю вас — не вийде!

Книш та агітатор мовччи дивились деякий час один на одного.

Згідно глибокого переконання архіваріуса-бібліотекаря, Василя Макаровича Книша, агітатори стали найбільшим лихом сучасного століття. Вони приходять тоді, коли їх зовсім не чекають, сунуть носа куди не слід, вломлюються в приватне життя, порушують законний відпочинок напрацьованої людини, примушують цікавитися якими буденними інтересами.

За минулій час до Книша приходило вже аж три агітатори. Вони вимагали, щоб пенсіонер Книш брав участь в демонстраціях, переконували його боротися за чистоту в місті, агітували в зв'язку з відзначенням дня жінки в ССР, або переконували його зменшити витрату електроенергії. Хоч Василь Макарович й виконував їхні вимоги, але розглядав це як брутальне порушення громадських прав людини, якими наділила його „сонячна” конституція. Раніше, говорив до себе Книш, ходили по квартирах жебраки, гадальщики, дрібні продавці різного краму, шарманщики та люмпен-пролетарі, а тепер агітатори.

— Справа йде про ваше здоров'я, — розпочав агітатор здалека свою розмову.

— Ага, — подумав Василь Макарович, — починає з мого здоров'я, а закінчить про Червоний хрест, щоб я вписався до ДОСААФ-у, або поступив добровільно до пожежної дружини. Ні, браток, не вийде: мені вже 64 роки!

— Отже, як я зрозумів вас, справа йде про мое здоров'я?

— Еге ж, — сказав агітатор, примушено усміхаючись. — Взагалі, як ви себе почувасте? Добре?

— Надзвичайно! — іронічно заявив Книш. — Дякую за турботи. Лише спокою мені не дають.

— У вас нічого не болить? — вдаючи затурбованого, запитав агітатор далі.

— Абсолютно нічого, — твердо й впевнено відповів бібліотекар-архіваріус.

— Ага! Це дуже добре! — Агітатор глибоко замислився. — На мою думку вам треба було б з'явитися... Людина взагалі ніколи не може знати, що з нею станеться.

— Куди з'явиться? І чому обов'язково я?

— Не тільки ви, — заохочуючи відповів агітатор.

— Всі мусять, а ми потім подивимося хто був, а хто ні?

Книш підозріло дивився на агітатора. Він немов би перевіряв, який ще криється черговий підступ в його агітаторській душі. Він був вже згідний взяти участь в черговій демонстрації, або передплатити новий популярно-політичний журнал. Хоч пенсія його й була мізерною, але все ж таки, щоб відв'язатися від Каліткіна та не викликати ніякої підозри, якось ще заощадить 20-30 карбованців на місяць.

— Справа в тому, — говорив далі агітатор, — тепер, коли знесено культ особи в партії, кожний громадянин бере участь в політичному житті, кожний мусить всенародно обговорювати законопроєкти та тези ЦК КПСС.

— Але чому ж ви перед цим запитували мене за мое здоров'я?

— Цілком зрозуміло! Не може ж хвора людина брати участь і виконувати суспільно-громадські обов'язки! Ось вам картка з адресою куди ви повинні з'явитися.

Бібліотекар підозріло подивився на картку.

— І це просто так... ніяких датків чи членських внесків не потрібно сплачувати?

— Абсолютно безплатно, — промовив переконливо агітатор. — Безплатно.

— Кожний громадянин безплатно?

— Очевидно, що кожний.

За цими словами агітатор встав, приємно усміхнувся, потис міцно архіваріусову руку й зник за дверима.

Замкнувшись за непроханим відвідувачем двері, Книш повернувся до кімнати й став з карткою-адресою посеред 4-х стін наодинці.

— Дивися які турботи? Запитують про здоров'я. Що вони чекають від старого пенсіонера? Каже: з'явиться... Чого? І що тільки вони не вигадають... А головне — безплатно? Ні, тут щось не все гаразд.

І раптом у нього майнула думка: „Це напевно буде перевірка військових знань. Так, це й буде! Недарма його управдомами приділив до санітарної команди на випадок противовітряної оборони. Еге, ось воно що!

Під виглядом загальних зборів для обговорення тез, надінуть військову уніформу і докажи потім, що ти не верблюд... Не встигнеш оглянутись, як будеш заряжати зенітні гармати... На це виказує все, бо чому треба до воєнкомату з'явитись? Правда на картці стоїть: „зали для загальних зборів”, але знаємо ми, що то за зали і які відбуваються там загальні збори”.

Раптом Василя Макаровича Книша пронизала генільна думка:

„Немає чого турбуватись. Маю вже 64 роки, для армії не надаюся. А тим більше, що й здоров'я слабе. Відчуваю, що з легенями не все гаразд. Буду вимагати, щоб спрямували на рентген. Так, вимагатиму рентгена... Але, кажуть, що вони вже винайшли такий рентген, який ніби перевіряє світогляд людини. Про це всі говорять. Просвітять і переконаються, що Леніна не читаю, істмату не знаю, а до того ще й крадькома слухаю закордонні радіопередачі”...

До пізнього вечора ходив по кімнаті Василь Макарович Книш, роздумуючи й обмірковуючи — йти йому чи не йти на вказану агітатором адресу. Електрики не світів, бо ж зобов'язався зменшити її споживання.

Майже до першої години ночі вертівся в ліжку. Нарешті заснув і бачив у сні, що два емведисти з пістолетами тягли його на обговорення тез, а потім на рентген.

Світанком прокинувся і сказав собі: „Ранок за вечір є мудріший. Нікуда я не піду! Не залякати їм мене! Не куплять і не зіб'ють з розуму”.

Третього дня по обіді привиділося Книшеві, що хтось швидко сходить східцями будинку. Очевидно, співпрацівники емведе. Але ніхто до нього не появлявся і Василь Макарович, як завжди, одиноко перебував у своїй кімнаті, переглядав старі книжки і був впевнений, що за нього забули, не зловили, а він не піddався.

За тиждень перед обідом знову хтось подзвонив. Архіваріус пішов до дверей з гідким передчуттям. В коридорі перед його очима стояв агітатор. Зайшовши до кімнати він сказав:

— Чому ви такі розгублені, товариш Книш? У вас щось болить?

Архіваріус, насільки дозволяли йому величезні опорки від черевиків, повернувся до агітатора спиною. А той, глянувши на Книша, раптом попрямував до вихідних дверей, буркнув щось під ніс і вийшов з кімнати.

Василь Макарович Книш поздоровив себе з перемогою. Та не минуло і чверть години, як в передпокоях знову дзеленінкув дзвінок.

— Хто там? — запитав бібліотекар. Він уявив собі, що перед дверима вже стоять поліції разом з агітатором.

Рішуче відчинив двері. Перед ними стояла молода жінка.

— Ви до мене? — запитав Книш.

— Так, до вас! Мене прислав мій чоловік. Я і він агітуємо мешканців будинку. Ваш будинок належить до нашої агітаційної дільниці.

Бібліотекар не зізнав, що робити. Його виховання не дозволяло розмовляти з дамами в коридорі. Тому він запросив її до кімнати.

Не запитуючи дозволу, агітаторка сіла до крісла і задирикувато глянула на старого пенсіонера.

— Нахаба, — подумав Книш. — Невихованість, а ще агітаторка, а до того й дама. Що їм від мене потрібно? Ясно ж сказано, що не хочу ніяких зборів бачити й чути. Ні, нахаба, преться!

— От що, товариш бібліотекарю, — розпочала розмову молода агітаторка.

— Думаю, що умирати вам не хочеться?

— Умирати? Чому умирати? — стиснутим голосом запитав Книш.

— Еге ж! Умирати тепер було б дуже по-дурному. А тим більше сидіти в концтаборах. Коли людина помре, її заріють і кінець всьому. Але, сидіти в концтаборах, та ще в той час, коли ми переганяємо Америку... Ви тільки гляньте на вітрини крамниць: нейльонових панчік скільки завгодно, оселедці та тюлька подешевшали, а „подушечок”-цукерок купуй хоч мішок... До комунізму двигаємося, товариш Книш, а ви... Не свідомий громадянин ви, товариш Книш.

— Слухайте! Хто вам дав право так зі мною розмовляти? — запитав обурено бібліотекар. — Хоч ви напевно й комсомолка, а до того ще й агітаторка, але розмовляти з людиною, що має 64 роки і має від держави пенсію — права такого вам не дав ніхто. Га?

В цей момент задзеленчав дзвінок і знову з'явився той самий агітатор.

— Ну як? — з надією в голосі запитав він. — Все в порядку?

Але молода дама нічого не відповіла.

— Гм, — видавив з себе агітатор. Він глянув на пенсіонера і усміхнувся. А вказуючи на молоду жінку, промовив:

— Моя дружина.

— Дуже приємно — терпко відповів Книш. — Лякає мене концтаборами. Тепер не ті часи. Не забувайте, молоді люди, що я читаю „Правду”. Там, як вам відомо, досить багато пишеться про громадянські права людини в ССР. Агітувати мене не потрібно. А зрештою, що ви від мене конкретно хочете? Чому я мушу з'явитись в залі зібрання воєнкомату? Ви — комсомольці, але не знаєте нашої конституції, у якій записано, що за кожним громадянином забезпечується право свободи...

— Бачу, що ви ліпший агітатор, ніж ми, — сердито сказав Каліткін. — Не вчіть мене конституції, я напевно знаю її ліпше за вас. Ніхто вас не силує приходити на загальні збори, на яких обговорюватимуться тези товариша Хрушчова про реорганізацію МТС. Так би мовити „всенародно” обговорюватимуть.

Дуже жаль, що ви не бажаєте взяти участь. Тим самим ви нам псуете відсоток.

— Що я вам псую? — запитав Василь Макарович.

— Відсоток псуете, от що, — різко проговорив Каліткін. — Ми в нашому районі ражуємося найліпшими агітаторами. Нас вже не один раз преміювали, бо ми своєю агітацією завжди охоплюємо 100 відсотків. А ось ви вперлися, як... Очевидно, що ця справа так не мене. Ми змушені будемо звітувати по інстанції. Подумайте й розважте, громадянине Книш!

Людомир Фреішенко

„ПРОВАЛ СОЦІАЛІЗМУ“

Під таким, більш-менш, заголовком з'явилася у лютневому числі ц. р. популярного американського журналу „Reader's Digest“, стаття відомого журналіста і знавця європейських економічних систем Вільяма Чемберліна. Мені доводиться вже від літ студіювати господарські проблеми, і їх, так би мовити, роз'яснювати американському студентству. Не диво, що заголовок названої статті зацікавив мене, а зокрема перше її, впроваджуюче речення. Чемберлін починає такими пророчистими словами: „Дванадцять літ тому, соціалізм виглядав як побідна хвиля майбутнього... а нині положення змінилося до непізнання... Всюди у більших країнах Західної Європи соціалізм є у відступі і ними кермують центральні праві орієнтації і уряди“. Мені особисто доводилось від літ проповідувати такий кінець соціалізму в будучому, що саме сьогодні стверджує Чемберлін та інші, тому що в тій системі немає природних людській психіці рушійних елементів: індивідуальної ініціативи і свободного вияву індивідуальності і особистих прикмет, і вияву оригінальних думок і ідей у безперервному конкурентному змагові для поліпшення матеріального добробуту одиниці і, тим самим, загалу. А найголовнішим недоліком соціалізму, будь-якої барви і натури, є його теоретична парадоксальність, а краще — нелогічність. Він, будучи по суті своїй матеріалістичною доктриною, вимагає від своїх приклонників абсолютної ідеалізму в змагові за здійснення країною долі для якогось безіменного загалу, абстрактного, далекого і чужого інтернаціоналізму чи космополітизму. А го-

— Тези Хрущова я читав. Навіть деякі вивчив на пам'ять. Взагалі з ними я погоджуєсь. А коли б і не погодився, від того нічого не зміниться, — буркнув злісно Василь Макарович. Він зробив два кроки по кімнаті, повернувшись до агітаторів і запитав:

— Що я робитиму на них? Дайте мені спокій!

— Вам нічого не треба робити. Спокійно сидіти, вислухати доповідь, потім кричати з усіма, плескати в долоні, голосувати за тези. У нас, як агітаторів буде 100% виконання норми, а тези „всенародно“ схваляться.

Василь Макарович поморщив чоло, щось подумав, а потім сказав:

— Добре. Я прийду на збори. Буду голосувати за тези. Всенародно схвалю їх. Тільки обіцяйте мені, що я ніяких пожертв на зборах платити не буду, підписувати також не буду ніяких зобов'язань. Я — стара людина. Дайте мені спокійно дожити до кінця моїх днів. Згода? Отже запишіть собі тепер всі 100 відсотків.

Агітатори витягли свої кишенькові нотатники і проти прізвища „Книш“ поставили „птичку“. Тепер вони мали 100 відсотків, а їхні портрети красуватимуться на районовій дошці „ліпших агітаторів“!

Сотки тисяч агітаторів! Так.

ловне, що соціалізм цієї парадоксальності матеріалізму і ідеалізму у своїх принципах не хоче і бачити. Але, повернімося до Чемберліна.

Він, Чемберлін, каже, що дванадцять літ тому на зад, війною знищений Захід сприймав соціалістичні кличі. У Великій Британії та інших західних державах соціалісти здобували керми правління, засобом загальних виборів, а у Східній Європі советська система, східня, брутальна форма соціалізму, була насаджувана силою в Польщі, Румунії, Болгарії, Східній Німеччині і т. д. В багатьох країнах, а зокрема у Франції і Італії, каже автор, соціалісти створювали урядові коаліції із комуністами, промошували цим другим шлях до їхньої влади насильства. А нині соціалізм очевидно програв, бо колективний експеримент на глядно виказував, що скрізь, де впроваджено в практику марксистські засади, вони ніколи не спромоглися на створення і забезпечення кращих умов життя для загалу. Нам тут не треба зосереджуватися над советським соціалізмом, що держиться насильством, і який ледве чи може похвалитися великими господарськими успіхами в ділянках внутрішнього економічного збалансування і поліпшення життєвого стандарту і життєвих умов. Нам доволі буде зосередитися на аналізі розвитку подій в Західній Європі, де експериментовано із лагіднішою формою колективізму.

Чемберлін унагляднює фактами практичне і теоретичне банкротство Британської Партиї Праці, яка не зуміла наладити проблем робітництва і піднести видайність економіки. Страйки, пасивні опори і безуспішні розмови між робітничими унією і соціалістичним правлінням були в Англії куди частіші за урядування лейбористів, як перед тим і після. А видайність націоналізованої індустрії стала так низькою, що консерватисти були змушені більшу її частину повернути приватним власникам для рятування народного господарства. Недавня публікація Лейбористів, піофіційного характеру, виказує повний відворот від принципів, що ще донедавна були основою їхніх вірувань. Лейбористи резигнують із націоналізації, і хочуть заховати приватні підприємства і приватну ініціативу всюди, де вони себе вповні виправдують. І, каже Чемберлін, „Основне, що провалилося в соціалізмі, то зарадничі принципи соціалістичного „вірую“; а саме, в заступлення індивідуального підприємства державною власністю і ініціативою, опрокинення інституції зиску, проценту і земельної ренти, відкінення вільної ринкової конкуренції та заступлення її державним господарським плянуванням“. Соціалісти не вірять вже в багато свої давніх догматичних „свята святих“.

Дальше автор стверджує, що, європейські соціалісти є вражені двома фактами: безперервним поступом ЗДА і Канади та й дуже швидкою віdbудовою Німеччини. В обох випадках успіх завдається основно капіталістичним елементам приватної власності і ініціативи. „Соціалісти“, — каже Чемберлін, — „схильяються до того, щоб признати, хоч потайки і неофіційно, успішне

функціонування свободного, конкуренційного ринку та прочих капіталістичних інституцій, і що державне господарське плянування мусить хоч-не-хоч привести до комплетної тиранії, або в найкращому, до монопольності і вповні нецікового способу життя". А головно Німеччина, країна, де родився Карло Маркс, недавно знищена війною, господарсько розвинулася так, що сьогодні вона економічно найздоровіша серед всіх держав Західної Європи. Побідний похід капіталістичної системи німецької економіки, яка прийняла принципи вільної конкуренції в себе, і, прийнявши виклик міжнародної конкуренції, робить із народного господарства цієї країни грізного суперника для британського, а навіть для американського індустріального виробництва. Німецька „капіталістична” валюта є найсильнішою в Європі. Тому і не диво, що німецькі соціалісти, які після Другої Світової Війни приготувались таки зараз до перебрання правління, надармо боряться вже тринадцять років, щоб захопити провід в країні. Це їм ніяким чином не вдається, бо ж пересічний німець, бачучи поступ і господарську кон'юнктуру своєї країни, побудованої на засадах економічної свободи, не є заінтересований в жадних колективних чи державно-планувальних господарських ризикових експериментах. Тут Чемберлін цитує одного із провідників німецьких соціал-демократів Вільгельма Мілеса, що сказав, мовляв, вони, соціалісти не є зацікавлені в націоналізації і колективізації, на випадок, коли вони прийшли до влади. Їм мабуть нічого іншого не лишається, як відступити від своїх основних принципів, щоб могти добути більшу політичну популярність, завважує автор цікавої статті.

Теж і вsovетській орбіті впливів соціалізму заломлюється, каже Чемберлін. Платня на акорд, зненавиджена Марксом, як капіталістична видумка для країні експлоатації робітників, є основою винагороди робітничої праці, так у Советах, як і у сателітських країнах. Югославія і Польща відступають від колективізації сільського господарства. Сотками і тисячами люди щоденно тікають із соціалістичного раю на Захід. Ідея державного керівництва економікою країни стає щораз менше і менше привабливою. І закінчує Віллем Чемберлін свою коротку аналізу словами Данила Вебстера, що „свобода, приватна власність, і проспіритет, це одно і нероздільне, тепер і на завжди”.

Придалося б і нашим різним „прогресивним”, де-що приглянутися до біжуших подій, і критично проаналізувати свій ідеологічний загумінок, та пробудитися із самовдоволеної дрімки вже нецікових і анахронічних снів і побажань.

ДО ВІДДІЛІВ ООСЧУ

В квітні і травні змініть фінанси „Вісника” і Видавництва. Допильтуйте, щоб всі передплатники внесли передплату, придайте нових передплатників, ліквідуйте заборгованість за літературу і зберіть на пресовий фонд „Вісника”. — Виконайте свої ухвали.

ГУ ООСЧУ

З КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СВІТОВОГО ПРОТИКОМУНІСТИЧНОГО КОНГРЕСУ

Конференція в Мексіко була скликана для устійнення напрямних і зasad Світового Протикомуністичного Конгресу за свободу і визволення. Тривала від 20 до 25 березня ц. р. Підготовляла її Азійська Народна Протикомуністична Ліга і Міжамериканська Конфедерація для Оборони Континенту.

50 делегатів, що зібрались в Мексіко, репрезентували 65 націй: Азія й Австралія — 14, Європа — 15, Північна й Південна Америка — 22 та антибільшевицький Бльок Народів — 14 націй, поневолених Москвою народів. Роботи Конференції проходили в Комісіях, ухвали яких приймав Пленум. З українців на Конференції брали участь: п. Ярослав Стецько — Голова ЦК АБН, п. Ігнат Білинський — представник ООСЧУ, п. Нестор Процик — представник ПАБНА, п. Володимир Душник — УККА, п. Василь Безхлібник — АБН Канади, п. Михайло Сосновський і Іван Бойко — від Ліги Визволення України — Канада, п. Михайло Рубінець — від Організації Поневолених Москвою Народів — Аргентина.

Конференція схвалила політичну платформу Конгресу, який заплановано відбути в жовтні — в одній з європейських країн. В платформі сказано, що ціллю Світового Протикомуністичного Конгресу є боротьба проти комунізму і російського імперіалізму. До Організаційного Комітету, що підготовлятиме той Конгрес, від українців увійшли: п. Ярослав Стецько і проф. Лев Добрянський — Голова УККА. Крім того від ЦК АБН — ген. Феркаш де Кісбарнак. В постановах Конференції стверджено таке: „Тому, що інтернаціональний комунізм є інструментом московського імперіалізму, боротьба проти інтернаціонального комунізму включає автоматично боротьбу проти московського імперіалізму, з ясним зрозумінням, що остаточною ціллю боротьби за свободу і справедливість у цілому світі є знищення інтернаціонального комунізму і московського імперіалізму, розподіл російської імперії, яка тепер існує у формі СССР і так званих сателітів та віднова державної незалежності народів на їх етнографічних територіях”...

В ОБОРОНІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧЕСТИ

Вістки французької преси про телевізійну програму занепокоїли ньюйоркську українську громаду. За ініціативою ООЧСУ і ОДВУ зібралися 16 березня українці у великій залі Народного Дому, наповнивши її, як кажуть, по переги.

До присутніх промовляли п. Бак-Бойчук і п. І. Вовчук.

Відмін керували: В. Боровик — голова, члени: І. Лисогір, Р. Гуглевич, В. Різник, І. Юрченко.

Зібрані однодушно схвалили резолюцію, яку на другий день вислано до Французької Амбасади, до Уряду Франції, до Стейт Департаменту і Секретареві ОН.

Подібні протестаційні віча відбулися 30 березня в м. Ньюарку, Дітройті, Філадельфії, Чикаго.

РЕЗОЛЮЦІЯ УКРАЇНЦІВ МІСТА НЬЮ ЙОРК

Ми, громадяни ЗДА, українського роду, на Національному вічі 16 березня 1958 р., обговоривши всебічно передачу Паризької телевізії з 28 лютого ц. р. „До вашої душі і сумління”, яка фальшиво і тенденційно наслідила історичні події минулого українського народу, однодушно постановили:

1. Паризька телевізія у своїй програмі під наголовком „До вашої душі і сумління”, зладженій за п'єсою Кльода Барми, злобно і тенденційно наслідила процес московсько-большевицького агента Шварцбarta, що убив Голову Української Держави сл. п. Симона Петлюру і цим започаткувала протиукраїнську акцію.

2. Українську Армію і її Головного Отамана Симона Петлюру, що боролись проти большевицької навали з Москви, в телевізійній програмі показано як спричинників жидівських погромів. Для доведення свого протиукраїнського вимислу, телевізійна програма поєднала, що Українська Армія, будімто, вписала на своїх прапорах гасло: „Бей жидів — спасай Україну!”.

3. Вбивника Шльому Шварцбarta в програмі показано людиною з чистою совістю, радше в роді обвинувача, що разом із знаним комуністичним лідером Торезом, ніби боронячи гуманність, оплюють українську визвольну боротьбу 1917-20 рр.

4. Довідавшись про це з французької преси, ми, громадяни ЗДА, висловлюємо своє найглибше обурення проти злобно-тенденційного наслідлення боротьби українського народу за державну незалежність.

5. Ми з обуренням відкидаємо спроби захованіх комуністичних сил перекрутити, пофальшувати і тенденційно наслідлити історичні факти, як то зроблено у згаданій телевізійній програмі. Ті сили діють свідомо і пляново, щоб збаламутити французького глядача і викликати у французів негативне наставлення до визвольної боротьби українського народу.

Тому вони ганебний лозунг російського чорносотенства „Бей жидів — спасай Россию!” в телевізії прилатали Українській Армії, що боролась за державну незалежність України, обороняючи свою кров'ю і свою чілого людства від большевизму.

6. Московсько-большевицькі тири, духові спадкоємці російської чорної сотні, не раз у своїй політиці ко-

І. Вовчук

ХТО Ж НА ТІЙ ДОРОЗІ?

Такий запит доводиться ставити редакції „Америка” і авторові статті, вміщений в газеті за 28 березня ц. р. під заголовком „На блудній дорозі”. Редакція і автор побачили ту дорогу в хронікальній замітці „Вісника” за березень ц. р., де згадувалося про піврічні наради голів Відділів ООЧСУ і Осередків СУМА. Там сказано було, що „на цьогорічних нарадах, як і раніше, стверджено було з великим занепокоєнням, що деякі церковні кола продовжують акцію за зміною календаря, чим вносять непотрібний і шкідливий для єдності українських громад новий двоподіл на „старі і новокалендарників”. Цю акцію ведеться під претекстом наближення до „культурного Заходу”, що є на ділі віддалюванням нас усіх від рідних земель і рідного народу, який в жорстокій окупації залишився традиційним звичаям”.

На отаке занепокоєння людей, в більшості католицького віровизнання, редакція відповіла довгою статтею. Коли б автор, а з ним і редакція говорили про календар, можна було б на те не реагувати, як не реагували досі на численні домагання в справі негараздів, що траплялися під час запровадження нового календаря серед українців. Ми не встрявали в ті справи, хоч часто методи, якими їх ладнано, переходо-

риствуалися лозунгами чорносотенства. Ми переконані, що згадана телевізійна програма діяла в пляні московсько-большевицької провокації.

7. Ми протестуємо проти зумисно-неправдивого і тенденційного наслідлення визвольної боротьби українського народу та спотворення історичних фактів, як то допустилася телевізійна програма, щоб знеславити світу постати Голови Української Держави Симона Петлюри, а разом з тим і обезчестити Українську Надію.

8. Подяючи з обуренням свій протест, ми остерігаємо Французький Уряд, що ті законспіровані московсько-комуністичні сили, які ту програму інспірували, є великою небезпекою для свободи Франції і всього вільного світу.

9. Висловлюючи своє обурення проти згаданої програми телевізійної станції, яка діяла в інтересах московсько-большевицької провокації, ми домагаємося дослідити, що ховається за тим всім і направити шкоду, якої завдано українській спільноті на чужині і цілій нації, що стоїть у боротьбі проти московсько-большевицької сатанії.

Президія Протестаційного віча:

Голова — В. Боровик, Голова Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій м. Нью Йорку — Філія УККА — Р. Гуглевич, Представник УККА — І. Лисогір, Представник Центральної Управи ОДВУ — В. Різник, Представник Головної Управи ООЧСУ — І. Юрченко.

Нью Йорк, Народний Дім,
16 березня 1958 р.

дили межі Церкви, як установи Божої, що має навчати вірних Слову Божому, не встряючи в „діла кесареві”. Коли займасмо становище до того, то тільки тому, що в згаданій статті передено межі тактовності, яка випливає з засади „Кесарево — кесареві, а Богу — Боге”, на яку покликається автор статті.

Не будемо устійнювати, чи запровадження нового календаря є справою тільки Слуг Божих, чи в якійсь мірі і „людей кесаревих”. Тільки ствердимо, що в замітці, проти якої так воявничо виступила Редакція з п. Е. Пляховичем, говорилося про непотрібність ще одного двоподілу на „старо- і новокалендарників” з погляду єдності спільноти, і без того вже роз'єднаної, а то й затомізованої. Думаю, що не стануть заперечувати автор і Редакція, що в усіх громадах, де пробували впровадити новий церковний календар, замість однієї громади стало дві: одні, що визнають старий церковний календар, другі — що ніби новий. Та й не могло бути інакше, бо способи, якими взялися переводити це люди з „шляхетними цілями”, як говорить автор статті, були невластиві, ніколи не практиковані в таких важливих справах, як зміна календаря церковних празників, заведених на Україні від тисячоліття.

Як та зміна переводилася серед українців Америки, знає автор, знає і Редакція, і нам цілком зрозуміле занепокоєння людей за наслідки її, висловлене в замітці, в якій побачили „авторів” „загіпнотизованих Москвою”. Отже — „московський гіпноз”! Латку прилатано і, здається мені, не по-християнськи. Коли вже таке страхітливе окреслення вжито, то дозволимо собі пригадати, як Москва в свій час валила Автокефальну Українську Церкву, насаджуючи їй знутра „Живу Церкву”, через окремих вірних. Зовні виглядало так, що запроваджувався тільки новий календар, більш науковий, а наслідки від того були дуже шкідливі для Української Автокефальної Церкви. Хоч на думку автора і в Редакції ті, що не прийняли, чи не погодились з новим церковним календарем, „фактично є загіпнотизовані Москвою”, проте, так воно не є. Во ніде в світі справ церковного календаря не вирішували окремі поодинокі вірні з своїми пастирями через збирання підписів, а вирішували такі справи Собори Церковні, чи найвища Церковна влада. Чому і нащо так робилося в українській спільноті, не будемо говорити, хоч можна б дещо сказати. Цілком зрозуміло, що люди, несучи якусь відповідальність у громадах, щось роблячи у них, зібралися на згаданій конференції, висловили своє занепокоєння про некорисність так перепроваджованої акції. На те Редакція з автором відповіли: як посміли думати, бо „думки, подані в наведений формі є вирахованою або спонтанною демагогією”. І другу латку прилатано.

Сміливо сказано, хоч „шляхетні цілі”, говорячи про які прилатано ту латку, з нашого погляду зовсім не потребують того. Залишім те на сумління автора, що так багато говорить в статті про християнські засади і свободу одиниці, а не хоче чути голосу людей, занепокоєних небажаними наслідками нерозважної акції за новий церковний календар, перепро-

ваджуваної в кожній громаді по-своюму. Устійнім краще слово „демагогія”, якого три чи чотири рази вжито в статті.

В давнину, в рабовласницьких державах (Атени і ін.) демагогами звали тих, що своїми виступами перед населенням підважували існуючий лад. Пізніше цим словом почали називати політиків, що намагаються створити собі популярність серед людей шляхом обману, обіцянок, що не обов'язково здійснюються. Отак розуміючи те слово, прилатане нам, ставимо запит авторов і Редакції — чи була демагогія в кількох рядках замітки? Не було. Занепокоєні люди, що бачили небезпеку від новокалендарної акції, висловили свої погляди на болючі речі і стали „демагогами”. А де ж та свобода одиниці, про яку так красно говорить автор у своїй статті?

А тепер про саму суть „старокалендарну і новокалендарну”. Чи треба було людям з шляхетними цілями зближення з Заходом робити отакий колот в громадах непродуманими способами? Вважаю, що ні. Бо такі речі не може рішати кожний віруючий по своєму уподобанню. Їх мали б рішити перед тим як запроваджувати, Проводи Українських Національних Церков, розваживши всебічно чи те нове потягнення не віддалити нас від України, люди якої і під московською окупациєю твердо стоять при вірі своїй дідівській і звичаях та обычаях її. Що буде з того, коли кожний високий ієрарх, а тим більше священик з групою мирян, як то було в практиці, почне у себе впроваджувати новуми тільки на підставі того, що вони йому здаються шляхетними і зближають нас з Заходом, віддаляючи від Москви чи від „азійських народів”, яким в статті наклейно „психічний комплекс пасивного терпіння, що є притаманний багатьом азійським народам”? Лихо буде, бо таке реформаторство роздрібнить нас ще й на календарні секти. І зародки того вже маємо: поодинокі церковні громади поділено.

Коли Редакція і автор вважають, що календарна реформа така конечна, то чому її не узгіднено бодай між високими пастирями Греко-Католицької Церкви, а переводилось тільки за уподобанням поодиноких людей, що вважають себе одних непогрішими „носіями лицарського духу Заходу”, а всіх, що не сприйняли тієї реформи і не пішли за нею, лишившись з своїм попереднім календарем, стали „загіпнотизованими Москвою”, і за твердженням „Америки” — „вони роблять таке, що знаменито виходить на користь Москви”. Ще одна латка і дуже чорна, хоч прилатано її білим ниткам. З тією Москвою, Заходом і Азією щось не-гаразд у шляхетного автора. Не можна ж бо всіх, що не думають так, як автор і Редакція, називати „азійським комплексом”, „московським гіпнозом”. Воно легко когось називати „демагогом”, заслонюючись Європою. Тільки треба сказати про яку Європу йде мова. А автор того не говорить.

С різне в Азії, так само і в Європі. І географічного комплексу азійського чи європейського, з нашого погляду, не існує, зокрема, в такому розумінні, як то пише автор. Та й що спільнога має отої видуманий

„комплекс” з визволенням України, в інтересах якого ніби впроваджувався той календар? Лихо, з мого погляду, в тому, що не перевелися люди, які європейську межу — духову чи географічну, свідомо чи несвідомо бачать десь коло Збруча, а все поза ним, то неорганізована стихія, розгойданий степ. Для них і творчість Яновського, на початках якої виховувалась наша молодь, то — зрада. Так само Підмогильний, а про Довженка й говорити нема чого. Навіть Франка вони перехрещують атеїстом, богохульником і всякими епітетами, не помічаючи, як з того сміється Москва, на яку вони дмухають. Ім здається, що Європа на Україні, то тільки вони з їхніми уподобаннями, а все, що не вкладається в ті уподобання, то — Азія. Не боймось і не цураємося державно-творчого азійського. Стверджуємо тільки, що таким нерозважним дмуханням на Москву з Азією видмухується багато цінностей національних, духових і таки європейських і то тільки на те, щоб собі видаватись шляхетним.

Автор статті, а з ним і Редакція вважають, що відриваючи обрядово українську еміграцію від цілої нації, яка живе своїми звичаями, вони роблять велике діло, зближають Україну з Європою. А воно не так, бо не календар визначає європейськість, а людина, спільнота з її духовими вартостями і національною культурою. Мені здається, що Україна — і то вся — в своєму історичному і духовому розвитку була і зберігається в лоні європейської культури. Про це навіть говорять і нинішні спостерігачі, що побували у Києві і у Львові. Вже в Харкові запримічує інше духове обличчя, ніж у Москви. Що новий календар, так впроваджуваний, відділяє нас від звичаїв, з якими живе ціла нація, — то річ безспірна. А основним, чи не найважливішим складником європейськості є самобутність національної культури, в яку входять і звичаї з традиціями народу, виплекані на його історичному шляху в боротьбі за його духову окремішність.

Класифікуючи національні традиції, автор з Редакцією, як то виходить з написаного в їхній статті, вважають „старокалендарний стиль”, „традиціями третього ґатунку, які фактично є зверхніою формою внутрішніх хиб нації” на тій підставі, що „старий календар неточний і постійно віддаляється від нового”. Правда, не календарі віддаляються, а є розходження в обчисленні календарного року. Неточності є в обох календарях, і вони випливають з обчислення обігу Землі навколо Сонця. В Григорянському календарі, впровадженному з 1582 р. Римом, це відхилення досягає 3-х днів за кілька тисяч років. В Юліанському календарі, за яким ціла нація від віків уклала своє життя, звичаї і, зберігаючи їх, вірить Богові і в підпіллі, — те відхилення більше. Того календаря не видумала Москва, а далеко раніше за неї з ним жив наш народ. Ті звичаї і цілі традиції, виплекані нацією, з тим календарем такі величаві, що в них задивляється і Європа, і Америка. Змінити календар можна, але через і після узгіднення з проводом цілої нації. Календарний експеримент, який тут впроваджувано в поодиноких громадах, коли б він прищепився,

віддалить в обичаях вірних Греко-Католицької Церкви від українців Православної Церкви. А це спричинило б у суспільному житті поглиблення міленького Збруча. Православні ієрархи і вірні Української Православної Церкви не наважуються на власну руку на еміграції міняти звичаї, за якими живе ціла нація там. І не тому, як то здається авторові, що „їх власна воля спаралізована цим (розуміється — московським. Ред.) гіпнозом і вони бояться вирішувати щось таке, що по їх захованім світовідчущанні має право вирішувати тільки Москва”, а тому, що такі поважні справи, як зміна укладу релігійних звичаїв чи обичаїв для нації, з чим в'яжеться уклад цілого життя, і то духового, має і може робити тільки Голова Всеукраїнської Церкви — майбутній Київський Патріарх і то разом з Державним Урядом України, а не приватні люди, ідути за шляхетними, як ім здається, поривами.

Не наважується того робити і Митрополит Української Греко-Католицької Церкви в Канаді, бо, мабуть, не бачить в тому конечності і потреби. Навпаки, національний інтерес наш, а тим більше в час нинішньої боротьби, диктує нам найтініше зближатись, вирівнювати розходження, що виплекались під різними окупаціями, а не впроваджувати реформ, що ті розбіжності поглиблюють. Так думали люди на згаданій нараді, розуміючи і відчуваючи, що перекреслення обрядової окремішності спільноти на чужині улегчить денационалізацію її, прискорить розчинення спільноти в чужому морі, а до того поглибити провінційні антагонізми чи негаразди, яких і без того не бракує. Не відкидаємо шляхетних намірів авторів тієї реформи, але стверджуємо, що нею перетинаються невидимі духові нитки, які єднають нас звичаєво з Рідним Краєм і тут, на еміграції. А відмінність наших звичаїв помогає нам утримати свою національну окремішність на чужині, а це — преважне, бо на тому ростимуть ті, що будуть продовжувати наші діла завтра. Мені особисто дуже приемно, коли чую від дітей, як вони сподіваються свого Різдва, свого Великодня, очевидно, шануючи звичаї однолітків довкілля. Через свої відмінні звичаї наша молодь, що не бачила України, привчається любити її, а на тій любові легше виросте чи розв'ється потреба помагати своєму народові в його змагові за визволення.

На думку автора і Редакції, той, хто так думає є на мильній дорозі. Він і демагог, і загінотизований Москвою і багато інших латок їому латається. Більно так писати, папір витримає, але отаке писання, з посиланням на Захід і є одною з причин незгод, як пише автор „фанатичної ненависті”. Коли говоримо: „шукаймо чесної і відвертої відповіді”, то уміймо позбутися в собі гіпнозу власної непомильності, тоді й відповідь легше знайдеться. Людська непомильність, — здається невластива християнським засадам, бо тільки Бог безгрешний є.

Книги — морська глибина,
Хто в них пірнув аж до dna
Той, хоч труду мав досить,
Дивні перли виносить.

І. Франко

З НОВИХ ВИДАНЬ

В. А. Голубицький — „Запорожское казачество”, стор. 464. Державне в-во політичної літератури УССР. Київ, 1957. Видано російською мовою. Ред. Л. Некрасов. Видання ілюстроване. В передмові подано оцінку багатьох праць про Запоріжжя.

Л. Старицька-Черняхівська — „Останній Сніп”. Етюд на 1 дію, накладом ООСЧУ. Нью Йорк, 1958. Стор. 44. Обкладинка мистця М. Бутовича.

Зинаїда Тулуб — „Людолові”. Історичний роман в двох томах. І-й том — 496 стор., ІІ-й том 624 стор. Державне в-во художньої літератури. Київ, 1957. Тираж 30.000 прим. В кінці ІІ тому подано коротку біографічну довідку (на одну сторінку), в якій читаємо: „У 1934 р. вийшов І-й том, а в 1937 — ІІ-й том історичного роману „Людолові”, українською та російською мовами. З незалежних від письменниці причин, твори її протягом тривалого часу не видавалися. Зараз З. Тулуб продовжує свою письменницьку діяльність. Для цього видання роман „Людолові” переглянутий автором”. Про „незалежні від автора причини” говорить зайво. Роман і після перегляду авторки, що вона зробила, повернувшись до літературної діяльності, є великим вкладом в українську літературу.

Михайло Марченко — „Суспільство майбутнього — це нове суспільство дрібновласницьке”. Психологічна, економічна та соціологічна характеристика дрібних власників на наші часи. В-во „Дрібний власник” Англія, 1958. Накладом автора, стор. 120.

Л. Артюшенко — „22. Січень 1918 — Ми і світ”. Чікаго, 1958.

„Советська тасмна поліція”, за ред. С. Воліна і Р. М. Слуссера. Видання дослідного відділу СССР, Ф. А. Прегер, Нью Йорк, 1957, стор. 408. The Soviet Secret Police.

Велика праця, автори якої пробують дати синтетичний розвиток головної машини в системі імперського насилля. Назви мінялися: ЧеКА, ГПУ, ОДПУ, НКВД, МГБ, але суть залишалася і, відповідно до обставин, удосконалювалася. В останніх розділах книги наскільки роботу органів державної безпеки закордоном після війни. Відомий енкаведист Г. С. Бурлуцький, що разом з І. Серовим ліквідували татар і чечено-інгушів, з знанням справи перевірдає над якими завданнями працювала та машина після війни. Він тільки в 1953 р. покинув своє ремесло і став неповоротцем. Його фахові твердження є чи не найкращою остоюгою тим, які беззастережно хочуть вірити в еволюцію і послаблення імперського терору. Як фахівець свого діла, Бурлуцький перелічує всі категорії населення, яких перевіряла широко-розгалужена система органів державної безпеки. Метою цієї перевірки було скласти картотеку на тих, що можуть стати і колись небезпечними. „Метою органів держбезпеки було виявити такі категорії людей (в зайнятих областях): всі ті, які активно співпрацювали і помагали німцям; ті, хто був лояльним до німців; ті, хто виявляв антисоветські настрої і ворожість до комунізму; ті, хто добровільно або насильно

був депортований до Німеччини або в другі країни; ті, хто розповідав німцям або другим мешканцям про своє минуле, яке він досі ховав від советської влади; ті, хто встановив будь який зв'язок, навіть через переписку з кимсь закордоном, або особисті знозини і знозини з чужинцями та емігрантами в зайнятих областях; ті, хто виявляв якісь ознаки корупції, або доконав якогось злочину; ті, хто брав участь у приватному господарському, комерційному житті в якихось підприємствах, підпадаючи таким чином під категорію власників або торговців, використавши можливості, завдяки німецькій окупації для власної вигоди і добробуту; бувші комуністи, офіцери і солдати советських збройних сил, які опинились в зайнятій ворогом території і не зробили нічого, щоб допомогти советській владі, а стали просто аполітичними мешканцями; особи, заарештовані раніше...; особи, що ухильялись від особливих доручень советської влади в запіллі ворога; мешканці, що відмовились виконати вимоги советських агентів і партизан, що діяли в запіллі ворога; і особи, що виявили нелояльність до советського ладу під час німецької окупації”. (Стор. 323 і далі). Робота була велика. Скоріше треба б запитати не хто підпадав „оброботці”, а хто не підпадав? При тому, „органи державної безпеки не надають ніякого значення чи є хтось членом партії, чи робітником найвищої установи”. Для них „послуги, що були зроблені державі, не є доказом благонадійності”. Про церкву цей фахівець подає в книжці таке: „Створення советської церкви в 1943 р., після 25-літнього утиску її, є великою подією. Цим советський уряд мав на меті таке: задоволити релігійні почуття народу в тій стадії війни, коли держава була в небезпеці; відродити в народі і армії героїчні військові традиції руської армії і дух „отечественной войны”; створити фальшиве уявлення серед народу в себе і в світовій опінії,

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВІСНИКА”

Передплата на рік	\$4.00
Передплата на півроку	2.25
Ціна окремого примірника	.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошевим переказом (монет ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

“V I S N Y K”
P. O. BOX 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.
O. D. F. F. U.

Про всякі зміни адреси прохаемо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.

„ВІСНИК” — ОРГАН ООСЧУ

Редактує Колегія

Головний редактор

I. Вовчук

що еволюція советського комунізму розповсюдилась і на релігію; використати церкву і советських священиків у політичній пропаганді.

Після війни советській церкві і священикам були дані додаткові завдання: сприяти органам державної безпеки в їх діяльності проти населення Советського Союзу і розповсюдити діяльність церкви поза кордонами СССР, в західні країни з метою сприяти советському шпигунству і підривній діяльності". Таке пише майстер ЧЕКА Бурлуцький, що тепер співпрацює з відповідними чинниками по цім боці.

Петро Мірчук — „У німецьких млинах смерті”. — спомини з побуту в німецьких тюрях і концлагерях 1941-1945. Український Союз Політичних В'язнів, Нью Йорк - Лондон, 1957. Права автора застежені. Стор. 236. До книжки доданий список українських політичних в'язнів німецьких тюрем і концлагерів.

С. Горинич — „В царстві рабства і бандитизму”. Дослідження большевизму на підставі фактів та документальних даних. Нью Йорк, 1957. Стор. 72. Автор, досліджуючи большевизм, не запримітив, що на Україну він прийшов у московській війні проти Української Держави.

**

В кінці квітня ц. р. вийде книжка „І. Мазепа” Л. Старицької-Черняхівської. Драма на 5 дій і 10 одмін. Стор. 154.

Першим виданням книжку видало кооперативне в-во „Рух” у Києві, року 1929. П'есу було дозволено „до вистави по державних театрах з умовою показати ролю Мазепи близче до історичної правди”. Так написано на титульній сторінці книжки. Приписка не врятувала книжки: незабаром її було заборонено і вилучено з ужитку.

Видавництво ООЧСУ і книгарня „Говерля” передали фотографічним способом цей прецінний твір, якого ніколи за окупації України не побачить читач через його „історичну правду”.

ПОЖЕРТВИ НА „ПІСАНКУ” ООЧСУ 1957

Бетлегем:

По 2 дол.: В. Загваський, В. Кацопир, П. Гентиш.
По 1 дол.: В. Ковалик, І. Швець.

Дітройт:

По 5 дол.: Г. Філь, Т. Качан, М. Пищ.

По 3 дол.: Т. Чикета.

По 2 дол.: М. Дудун, Ф. Тимочко, Г. Гарбор, В. Яремчук, І. Мелимуга, І. Рожак, М. Наконечний.

По 1 дол.: Г. Курило, В. Ємець, Джан С., В. Колодій, М. Дольницький, М. Дужий, В. Дудун, О. Харів, П. Ващенко, М. Сухович, Стефанік, Ю. Постоловський, Д. Логуш, С. Стефанюк, І. Бліщ, А. Хрін, С. Вірант, В. Ярмусевич, Г. Капелян, В. Антонюк, Г. Озарків, В. Кушнір, І. Брездень, І. Холява, П. Василенко, С. Віщур, С. Осланський, І. Віщур, І. Пастернак, Х. Чаказ, А. Корбіш, В. Паливода, А. Триш, С. Фіта, М. Івасишин, А. Церебіл, Задорецький, С. Зловчовський.

По 0.50 дол.: В. Федюк, М. Миронюк, Д. Івасишин.

ПОВІДОМЛЕННЯ

В 25-ту РІЧНИЦЮ

Голодової Облоги України Москвою

Організації Визвольного Фронту в ЗДА

— і н і ц і ю ю т ь —

НАЦІОНАЛЬНІ ПРОТЕСТАЦІЙНІ

МАНІФЕСТАЦІЇ

ПРОТИ МОСКОВСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ УКРАЇНИ.

Маніфестації відбудуться

8 ЧЕРВНЯ Ц. Р.

на площах міст:

НЮ ЙОРК — НЮАРК, ФЛІЯДЕЛЬФІЯ, ПІТСБУРГ, КЛІВЛЕНД, БОФАЛО, ЧИКАГО, ДІТРОЙТ, РОЧЕСТЕР.

Маніфестаційний діловий Комітет просить всі Українські Організації до участі і співпраці.

Діловий Комітет

Нью Йорк (Зб. листа О. Савчук)

По 2 дол.: О. Савчук, М. Шмігель.

По 1 дол.: Н. Гладишовська, О. Симчишак, Л. Сусь.

Ньюарк:

По 1 дол.: І. Гензюк, М. Козюпа, В. Девончук, М. Калинік, П. Гой, М. Красножоний, Д. Розота.

Картерет:

По 5 дол.: І. Винник, І. Кусій.

По 3 дол.: Е. Ільницький, М. Бобнерик, Стар Департмент Стор.

По 2 дол.: І. Глущик, І. Лещик, Д. Цимбаліста, І. Пукас, С. Куцій, д-р В. Сайкевич, В. Покол, Дж. Осват, В. Хомут, В. Скомеський, Т. Клебан, П. Брикайло, М. Кухта, М. Матлаґа.

По 1.50 дол.: І. Рик, А. Сваричевський.

По 1 дол.: С. Боднар, І. Кельман, К. Ікар, А. Жуковська, М. Мікула, І. Вадяк, К. Ханас, І. Рачинський, І. Галупчик, П. Квоцко, Майкл Р., Г. Пірожек, В. Смуток, В. Стець, Дмитро К., В. Винчицький, С. Кулиннич, В. Пекар, Плетенецький, В. Дитиняк, П. Колічинський, М. Капко, Я. Вашухно, Г. Суданський, Р. Теребецька, Т. Герман, Е. Лазар, А. Гиряк, Г. Лоїк, К. Бабіцка, М. Ющак, М. Синишин, І. Мартинюк, Я. Турко, М. Тацник, І. Вирбовський, С. Стек, А. Рожанський, Ф. Бігун, Макс Брави, Економі Шев., Соколер, нечиткий, Гаммер, Етел Делікатессен, Ліліян Шап, Янг Модернс, Гросс менс Шап, Абелів, В. Янів, М. Гидзяк, Д. Сенюк, Юзефа С., С. Пстряновг, Г. Лісничий, І. Плутон, Я. Зубенко, Кальман, А. Масляк, В. Чуменко, І. Дитиняк, Ю. Шманко, І. Кілик, І. Середоха, І. Кузин, Н. Хімяк, М. Гідзік, М. Шманько, Мирослав Г., П. Дроботій, С. Матлага, М. Савченко, Т. Клебан, П. Брус, М. Головчук, Г. Ікар, Майкл Б., І. Петришин.

По 0.50 дол.: М. Курчак, Е. Бережинський, А. Смolinець, Е. Мельник, Г. Семенець, І. Володарчик, Микола І., Бутер, Р. Вайс, Гопп, Т. Маслюх, С. Кілик, Дмитрак,